KRAŠTO APSAUGOS SAVANORIŲ PAJĖGŲ LEIDINYS

Savanoris

2026 m. Nr. 2 (518)

Pajėgose gali atrasti naują gyvenimo tikslą

28–32 p.

Bepiločių orlaivių operatorių rengimas Dainavos rinktinėje

34–45 p.

LIETUVOS KARIUOMENĖS
KRAŠTO APSAUGOS
SAVANORIŲ PAJĖGOS

Buvome, esame, būsime!

JUNKIS PRIE
LIETUVOS KARIUOMENĖS

KARIUOMENE.LT

Turinys

4–5 Ginti ar bėgti?

6–7 KASP vadas. Tarnyba Lietuvai – prioritetas, vienybė, ryžtas ir pareiga

8–11 Sausumos pajėgų vadas. Kaip atrodys pokyčių kelias?

12–15 Žaidynės. Kova ne vien dėl medalių

16–23 Apie pirmąsias Savanorių žaidynes

24–27 Neofreska Dariaus ir Girėno rinktinėje

28–31 Pajėgose gali atrasti naują gyvenimo tikslą

32–33 Instruktorius. Nuo teorijos prie praktikos

34–45 Bepiločių orlaivių operatorių rengimas Dainavos rinktinėje

46–49 Savanoriškos karo tarnybos būdai

50–52 Užsienio jaunimas stovykloje su Dainavos rinktinės kariais

Savanoris

Savanoris, SL 1469. Eina nuo 1991-02-09.
Steigėja Savanoriškoji krašto apsaugos tarnyba. Leidžia Krašto apsaugos savanorių pajėgos. Leidinys išeina kartą per pusmetį.

Pirmame viršelyje *Thread Systems* drono EOS C VTOL pilotas. **Gr. Michailo Lysenko nuotrauka**

Trečiame viršelyje Į užduotį žygiuojantys kariai. **KASP nuotrauka**

Ketvirtame viršelyje *Thread Systems* drono EOS C VTOL operatorius. **Gr. Michailo Lysenko nuotrauka**

Redakcijos adresas: Vilnius, Viršuliškių g. 36, LT-05110.
www.kam.lt/lt/naujienos/karine_ziniasklaida/savanoris

Redaktoriai: Ieva Matonienė, gr. Vilius Džiavečka. Dizainerė Violeta Pikčiūnaitė, fotografas gr. Michailas Lysenko, kalbos redaktorė Valia Valentaitė.

Maketavo KAM bendrųjų reikalų departamento Vaizdinės informacijos skyrius, Vilnius, Totorių g. 25, LT-01121. Spausdino LK Karo kartografijos centras, Kauno r., Domeikava, Muitinės g. 4, LT-54359.

Užsakymas GL-708. Tiražas 800 egz. Indeksas 0099

GINTI AR BĖGTI?

Kodėl vieni karo akivaizdoje bėga, o kiti lieka ginti savo šalies

Kpt. Andrius JURGAITIS
Prisikėlimo rinktinės Štabo ir aprūpinimo kuopos vadas

Pastaruoju metu plintančios abejonės, ar verta ginti Lietuvą, socialiniuose tinkluose ir viešojoje erdvėje nėra kilusios iš vieno konkretaus asmens – tai sistemingo reiškinio pasekmė. Šių abejonių kurstymą organizuotai pradėjo ir palaiko mums nedraugiška valstybė.

Socialiniuose tinkluose plinta dirbtinai išpūsti įrašai ir komentarai, esą „Lietuvos ginti neapsimoka“, „Vakarai mus paliks“ ir pan. Yra taikoma skaldymo taktika: tokiomis žinutėmis siekiama mažinti piliečių valią priešintis, kelti paniką, griauti pasitikėjimą Lietuvos kariuomene ir NATO sąjungininkais. Svarbiausia tokiais įrašais nesidalinti ir jų nekomentuoti, nes bet koks įsitraukimas tik padeda šias žinutes skleisti dar didesniam vartotojų skaičiui.

Ginti ar bėgti? Tikriausiai šis klausimas nuo teroristinės rusijos invazijos į Ukrainą buvo aptartas kiekvienoje šeimoje, kiekvienas šiuo požiūriu turi savo poziciją. Klausimas ganėtinai paprastas, tačiau atsakymas yra daugialypis, susidedantis iš žmogaus baimės ir drąsos sampratos, asmenybinės tapatybės ir gyvenimo prasmės sampratos. Pažvelkime giliau į tai, ne taip supaprastintai.

Kas slypi už vienokio ar kitokio pasirinkimo? Karo akivaizdoje žmogus susiduria ne tik su išorine grėsme, bet ir su vienu sudėtingiausių vidinių išbandymų – būtinybe pasirinkti tarp savo bei artimųjų gyvybės išsaugojimo ir to, ką jis laiko pareiga, vertybėmis, gyvenimo prasme. Kodėl vieni žmonės išvyksta, o kiti pasilieka? Ar tai drąsos ir bailumo skirtumas? Ar vieni labiau myli savo šalį, o kiti labiau myli save? Psichoterapiniu požiūriu, tokie vertinimai būtų pernelyg supaprastinti. Reakciją į grėsmę formuoja asmenybės struktūra, gyvenimo patirtis, prisirišimas, atsakomybės jausmas, vertybės, gebėjimas toleruoti nežinomybę. Vieniems pirmiausia suveikia išlikimo instinktas – apsaugoti save, vaikus, šeimą. Kitiems stipresnis tampa priklausymo bendruomenei, tapatybės, pareigos jausmas.

Žmogui Tėvynė gali būti ne tik teritorija. Tai jo istorija, kalba, kultūra, namai, protėviai, jausmas, kad priklauso kažkam didesniam už save. Todėl pasilikti kartais tampa būdu išsaugoti ne tik šalį, bet ir patį save. Tačiau čia atsiranda svarbus psichologinis skirtumas. Žmogus gali pasilikti iš meilės tam, ką nori apginti, bet gali pasilikti ir iš baimės prarasti pagarbą sau, būti palaikytam bailiu, nuvilti artimuosius ar neatitikti savo susikurto garbės idealo.

Išoriškai šie pasirinkimai gali atrodyti vienodai. Tačiau vienu atveju žmogų veda laisvai pasirinktos vertybės, kitu – kaltė, gėda, vidinė prievarta, poreikis įrodyti savo vertę.

Lygiai taip pat išvykimas nebūtinai reiškia bailumą. Žmogus gali pasitraukti ne todėl, kad jam nerūpi Tėvynė, o todėl, kad jo atsakomybės centre yra vaikai, šeima ir jų ateitis. Kartais išvykti reiškia priimti labai skaudų sprendimą, atsisakyti namų ir įprasto gyvenimo, kad būtų išsaugota tai, kas svarbiausia. Čia svarbu suprasti ir dar vieną dalyką: drąsa nėra baimės nebuvimas. Drąsa – gebėjimas veikti nepaisant baimės. Tačiau brandi drąsa nebūtinai reiškia pasiaukoti ar rizikuoti gyvybe. Ji gali reikštis ir gebėjimu pripažinti savo pažeidžiamumą,

Autoriaus asmeninio archyvo nuotraukos

apsaugoti artimuosius, priimti nepopuliarų sprendimą, neprarasti žmoniškumo.

Man atrodo, karo akivaizdoje išryškėja vienas esminių žmogaus vidinių konfliktų: kas man svarbiau – išsaugoti savo gyvenimą ar išsaugoti tai, dėl ko mano gyvenimas turi prasmę? Ir galbūt pati sudėtingiausia šio klausimo dalis yra ta, kad kartais šie du dalykai susiduria. Todėl, vertindami kitų žmonių pasirinkimą, turėtume būti atsargūs. Mes matome jų veiksmus, bet nematome jų vidinės istorijos, baimių, atsakomybių, aplinkybių. Galbūt tikroji drąsa nėra vien pasilikti ir kovoti. Tikroji drąsa – gebėti pasirinkti sąmoningai, ne vien iš baimės, kaltės ar visuomenės spaudimo, o iš to, kas žmogui iš tiesų svarbu. Kita vertus, ginti nebūtinai reiškia vilkėti kario uniformą. Yra daugybė kitų būdų prisidėti prie šalies gerovės ir saugumo. Šaulystė, medicina, logistika, gynybos pramonė, visuomeninė veikla ir pan.

Viešojoje erdvėje kaip priešprieša dažnai susiduria šie du požiūriai: „nėra čia ką ginti“ ir „jei bėgtum, tu bailys“. Abu jie ganėtinai nebrandūs ir supaprastinti. Kaip antai vaikystės iššūkiai, kurie nuskambėdavo: „Jei nešoksi į upę nuo karstyklės ar tramplino, būsi mergaitė.“ Kaip ir požiūris „jei tu ne su mumis, tai prieš mus“. Tai primena psichologijoje žinomą nebrandų skėlimo mechanizmą, kai žmogui vienu metu sunku priimti prieštaringas savo paties, kitų žmonių ar pasaulio savybes. Net ir klasikiniame R. Lazaruso atsake į stresą yra trys pasirinktys: kovok, bėk, sustink.

Žmogaus vertę sudaro ne vien jo pasirinkimas karo akivaizdoje. Tai ir gebėjimas išlikti žmogumi tada, kai pasaulis aplinkui praranda žmoniškumą. Visada buvo ir bus tų, kurie bėga grėsmės akivaizdoje, ir tų, kurie lieka ginti. Ir visi jie yra žmonės. Dėka tų, kurie baimės akivaizdoje renkasi tikslą, aukštesnį už juos pačius ar asmeninę gerovę, bėgantys turi galimybę gyventi saugūs, būti laisvi. Ir nereikia nusivilti, kad kito žmogaus pasirinkimas nėra toks kaip mano. Žinoma, norėtųsi, kad kuo daugiau žmonių būtų sąmoningi piliečiai, savo šalies patriotai, tačiau išlikimo instinktas, kaip matome, esti ganėtinai skirtingas. Vienas žiūrės savęs, kitas nepaisydamas savęs stos ginti. Ir ačiū jam už tai. Tėvynės labui.

> **Visada buvo ir bus tų, kurie bėga grėsmės akivaizdoje, ir tų, kurie lieka ginti.**
>
> Kpt. Andrius JURGAITIS
> Prisikėlimo rinktinės Štabo aprūpinimo kuopos vadas

KASP vadas pulkininkas **RAMŪNAS JURSKIS:**

tarnyba Lietuvai – prioritetas, vienybė, ryžtas ir pareiga

Birželio 19 dieną Trakuose Krašto apsaugos savanorių pajėgoms (KASP) 2023–2026 m. vadovavęs plk. Darius Vaicikauskas pajėgų vado simbolį – skeptrą perdavė naujai paskirtam vadui plk. Ramūnui Jurskiui. Sausumos pajėgų vadas brg. gen. Nerijus Stankevičius pulkininkui perdavė kovinę Krašto apsaugos savanorių pajėgų vėliavą.

Ceremonijos metu **Lietuvos kariuomenės vadas gen. Raimundas Vaikšnoras** akcentavo KASP indėlį į valstybės visuotinio gynybos modelio įgyvendinimą: „Per daugiau nei tris dešimtmečius Krašto apsaugos savanorių pajėgos įrodė, kad yra neatsiejama Lietuvos kariuomenės ir valstybės gynybos dalis. Savanoriai savo vertę įrodė tiek tarptautinėse operacijose kartu su sąjungininkais, tiek padėdami valstybei suvaldant COVID-19 pandemiją ir neteisėtą migraciją.“ Generolas pabrėžė, kad didžiausia šių pajėgų stiprybė yra žmonės – kariai savanoriai, jų motyvacija, pastovumas ir kovinė dvasia.

„Sveikinu pulkininką Ramūną Jurskį perimant KASP vado pareigas. Jo patirtis, lyderystė ir puikus KASP pažinimas suteikia pasitikėjimo, kad pajėgos ir toliau sėkmingai augs, stiprės ir išliks svarbia Lietuvos gynybos sistemos dalimi“, – sakė Lietuvos kariuomenės vadas.

Sveikinimo žodį tardamas **Sausumos pajėgų vadas brg. gen. N. Stankevičius** pabrėžė vėliavos, kaip istorijos ir atsakomybės simbolio, reikšmę: „Kovinė vėliava visada lydi karinį vienetą, dar daugiau – kovinio vieneto istorija prasideda nuo vėliavos. Vieneto istoriją rašo tiek vadas, kuris neša tą vėliavą, tiek kariai, kurie tarnauja jame.“

Naujai paskirtas **KASP vadas plk. R. Jurskis** padėkojo aukštesniems vadams už jam patikėtas pareigas. Patikino vykdysiąs savo misiją užtikrinti KASP pasirengimą visiems ateities iššūkiams ir pabrėžė, kad pagrindinė pajėgų galia yra milžiniškas, tinkamai nukreiptas karių potencialas. „Prisiimu man suteiktą garbę vadovauti pajėgoms, kurių istorinės ištakos slypi Lietuvos žmonių apsisprendime ginti savo Tėvynę. Man tenka atsakomybė vadovauti Savanorių pajėgoms, kurios yra pasirengusios vykdyti visas pavestas užduotis tiek taikos, tiek karo metu“, – sakė pulkininkas, o savo kalbą baigė raginimu siekti vienybės, ryžto ir pareigos jausmo, tarnybą Lietuvai laikyti pagrindiniu prioritetu.

Gr. Michailo Lysenko nuotraukos

SAUSUMOS PAJĖGŲ VADAS:

KASP ir KKV – kaip atrodys pokyčių kelias

Krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP) ir Karo komendantūrų valdyba (KKV), užuot dubliavusios funkcijas ir turėjusios atskiras vadovavimo ir valdymo struktūras, turi būti sujungtos į koordinuotas teritorinės gynybos pajėgas. Taip Sausumos pajėgos būtų tinkamiau pasirengusios kariauti naujovišką karą. Tokias mintis kariuomenės tinklalaidėje išsakė Sausumos pajėgų vadas **BRG. GEN. NERIJUS STANKEVIČIUS.**

Šiame straipsnyje – Sausumos pajėgų vado mintys apie savanorių ir komendantinių karių ateities vaidmenis kariuomenėje.

„Vienoje mano rankoje esanti (Sausumos pajėgų Pirmoji, – red.) divizija – geležinis kumštis, kuris manevruoja, turi aiškiai apibrėžtą atsakomybės rajoną ir konkrečias užduotis. Kitoje rankoje – Krašto apsaugos savanorių pajėgos (KASP), išdėstytos teritoriniu principu: šešios rinktinės, kurių kuopos veikia visoje Lietuvoje. Šių rinktinių vadai irgi turi kurti tam tikrą poveikį – žinoti situaciją savo teritorijoje, gebėti ją apsaugoti, praleisti per ją atvykstančias pajėgas, galbūt dalį resursų skirti divizijai, jeigu toks poreikis būtų, – pasakojo brg. gen. Nerijus Stankevičius. – Todėl šiandien aiškiai dėlioju, kaip turėtų atrodyti KASP ir kokių pajėgumų joms reikia.“ Anot Sausumos pajėgų vado, teritoriniai vienetai – šešios KASP rinktinės, aiškiai išsidėsčiusios geografiškai ir turinčios savo atsakomybės rajonus su miestais, upėmis, tiltais, keliais, infrastruktūros objektais ir kita, – turi aiškias užduotis: apsaugoti tai, kas svarbu operacijai, pavyzdžiui, užtikrinti pajėgų judėjimą per teritoriją, neutralizuoti joje esančius priešus ir taip toliau.

Tačiau tose pačiose teritorijose, pasak brigados generolo, veikia ir Karo komendantūrų valdyba (KKV), turinti šešias komendantinių vienetų rinktines, šios – savo štabus, komendantus ir karius. „Dalis valdybos užduočių yra specifinės, būdingos tik komendantūroms, tačiau dalis dubliuojasi su KASP, pavyzdžiui, infrastruktūros objektų ar tiltų apsauga. Toks dubliavimas vadui sukuria problemą, – sakė brg. gen. N. Stankevičius ir paaiškino: – Įsivaizduokime, kad vieną tiltą saugo KASP, kitą komendantūros kariai, o man per šiuos tiltus reikia išvesti sužeistuosius, praleisti konvojų, prisitraukti pajėgumus ar priimti sąjungininkų kovinius ir logistinius konvojus. Tada tame pačiame maršrute tenka derinti veiksmus su keliais štabais, vadovais ir valdymo grandinėmis. Taip vienoje teritorijoje susidaro daug veikėjų, turinčių atskirus vadus, štabus ir valdymo grandines. Tai man netinka. Visus šiuos sluoksnius noriu sudėti į vieną aiškią dėlionę – vieną struktūrą, vieną paveikslą sausumoje.“

Teritorinės pajėgos – KASP rinktinėse

Sausumos pajėgų vado teigimu, komendantiniai vienetai ir komendantiniai šauliai turėtų būti integruoti į krašto apsaugos sistemos struktūrą, išskyrus tuos, kurie dėl sveikatos, saugumo patikrų, priklausymo Civilinio mobilizacinio personalo rezervui, tarnybos statutinėse institucijose ar kitų priežasčių negalėtų būti mobilizuoti.

Dauguma teritorinių pajėgų esą turėtų koncentruotis KASP rinktinėse. Visos drauge turėtų bendrą pavadinimą – teritorinės gynybos pajėgos. Teritorinės rinktinės vadas turėtų skirtingas kuopas. „Vienos būtų komendantinės, kitos sukomplektuotos karių savanorių pagrindu ir labiau orientuotos į manevrą, galinčios stiprinti diviziją ar tam tikruose ruožuose blokuoti priešininką. Taip pat rinktinėje turėtų būti dronų, antidroniniai, oro gynybos, žvalgybos ir kiti specializuoti vienetai, pavyzdžiui, gebantys vykdyti ir kovos su diversinėmis grupėmis užduotis.“ Tokią teritorinės rinktinės struktūrą ir pajėgumus sakė matantis brigados generolas.

„Iš čia ir kyla mano idėja bei vizija: visi teritoriniai vienetai, įskaitant KASP, KKV, Šaulių sąjungos kovinius šaulius, kurie karo metu būtų mobilizuojami, turi iš anksto aiškiai žinoti, kur bus paskirti, kokias užduotis atliks. Vairuotojas eis į vairuotojo vietą, dronistas – į dronisto ir taip toliau. Kovinių būrių šauliai turi ateiti į KASP, tai jau numato ir įstatymas“, – kalbėjo brg. gen. N. Stankevičius ir pridūrė, kad ši jo vizija dar nėra „iškalta akmenyje“ – neįtvirtinta įstatymuose nei kituose teisės aktuose.

Tačiau idėja jau pristatyta kariuomenės vadui, sudaryta darbo grupė vertina, kaip greitai ir kokiomis sąlygomis ją būtų galima įgyvendinti. „Norėčiau proveržio kuo greičiau, tačiau suprantu ir institucinę bei biurokratinę rutiną, ir tai, kad dar ne į visus klausimus atsakyta. Todėl atliekama išsamesnė analizė, vertinami visi pliusai ir minusai“, – sakė Sausumos pajėgų vadas.

Skirtingoms kuopoms – skirtinga technika

Pastaruoju metu pradėtos ir įgyvendinamos milžiniškos apimties Sausumos pajėgų kovinės technikos bei ginkluotės modernizavimo ir įsigijimo programos. Viešumoje nemažai diskutuojama, ar motorizacijos (keturračių ir motociklų integravimo ir jų naudojimo taktikos įdiegimo) projektą pradėjusios ir daugiausia civiliniu transportu besinaudojančios KASP galėtų pagal poreikius pretenduoti į sunkesnę kovinę techniką, pavyzdžiui, šarvuotuosius taktinius visureigius JLTV ar šarvuotuosius transporterius „Patria“ – visa tai, kas kariuomenės žargonu vadinama „geležimi“.

„Stiprinant ir plečiant savanorių pajėgas, svarbiausia kalbėti ne apie geležį, o apie didelį vaizdą: kokias užduotis karo atveju teritorinės gynybos pajėgos turės atlikti. Tik aiškiai žinodami jų funkcijas galime spręsti, kaip jas struktūrizuoti ir kokios technikos joms reikia. Tikrai ne viskam tinka keturratis“, – aiškino Sausumos pajėgų vadas.

NUKELTA Į 10 PSL.

ATKELTA IŠ 9 PSL.

Anot brg. gen. Nerijaus Stankevičiaus, kad rinktinės būtų maksimaliai įdarbintos, skirtingoms kuopoms reikės skirtingos technikos. „Pavyzdžiui, FPV dronų vienetams gali reikėti autobusiukų, skirtų dronams, akumuliatoriams ir valdymo stotims gabenti. Žvalgybinių dronų naudotojams gali prireikti keturračių, – vardijo jis, – priklausomai nuo jų dydžio ir transportavimo poreikių.“ O tiltus, savivaldybių pastatus, vandens telkinius, energetikos objektus saugantiems komendantiniams vienetams svarbiausia esą galimybė stovėti, patruliuoti, kontroliuoti prieigas ir neutralizuoti, pavyzdžiui, atskrendančius dronus – šioms užduotims gali pakakti lengvesnės, kad ir civilinės, technikos ar visureigių, nes šie kariai veiktų užnugaryje.

„Žvalgybos vienetams gali būti tinkamiausi lengvieji civiliniai automobiliai. Vienetams, kurie remtų diviziją – siųstų papildomas pajėgas ir atsargas ar vykdytų blokavimo užduotis, – reikėtų sunkesnės technikos, pavyzdžiui, šarvuotųjų visureigių (JLTV), – kalbėjo brigados generolas. – Jie turėtų gebėti greitai pasiekti reikiamą rajoną, įsitvirtinti ir panaudoti prieštankines bei kitas priemones, įskaitant dronus. Taigi kalbame apie labai skirtingas ir specifines kuopas, kurios turėtų būti sujungtos į vieną teritorinę rinktinę.“

Teritorinės gynybos pajėgų struktūra ir sąveika sausumos domene

Teritorinės gynybos pajėgų rinktinė Sausumos pajėgų vado vizijoje – tai pulko dydžio vienetas, vadovaujamas pulkininko, kuriam būtų pavaldūs batalionai ar atskiros kuopos. Kartu reikėtų iš naujo įvertinti valdymo ir kontrolės grandinę. „Turėtume šešis teritorinius pulkus, kuriuos valdytų vienas teritorinis štabas. Tam galėtų būti pertvarkytas dabartinis KASP štabas, Karo komendantūrų valdyba ar suformuota kita struktūra, – atskleidė brg. gen. N. Stankevičius. – Šiandien turime du kartus po šešis teritorinius štabus: KASP ir KKV. Mano matymu, jų turėtų būti šeši, o ne dvylika. Taip pat vietoje dviejų pajėgų štabų galėtume turėti vieną – sutaupytume etatų ir pasiektume geresnį efektą.“

Tai, pasak brigados generolo, nereiškia, kad turėtų būti panaikintos specifinės KASP ar KKV funkcijos. Tačiau reikėtų sujungti tas, kurios dubliuojasi arba yra tapačios.

Esmė tokia: sausumos domene matau vieną bendrą, teritoriškai veikiančią struktūrą su vienu štabu, kuriam pavaldūs šeši dideli vienetai. Viena, turime diviziją su trimis brigadomis, kita – dideles teritorines pajėgas iš šešių pulkų, galinčių vykdyti specifines užduotis. Divizija ir teritorinės pajėgos pagal poreikį turėtų vienos kitas remti.

brg. gen. Nerijus Stankevičius
Sausumos pajėgų vadas

Kokia atsakomybė ir užduotys laukia Sausumos pajėgų štabo? „Jeigu karo atveju man reikės teritorinių pajėgų vienetų paramos divizijai, ugnimi ar kitais pajėgumais, tam reikės štabo, kuris valdytų abi šias rankas, – palygino vadas. – Jis taip pat turės sąveikauti su sąjungininkais, kurie ateis į mūsų teritoriją, kariaus joje, judės per teritorinius vienetus ir veiks šalia mūsų divizijos. Šiaurėje ir pietuose taip pat veiks kitos divizijos, todėl reikės užtikrinti jų sąveiką ir logistiką per mūsų teritoriją.“

Kartu esą teks bendradarbiauti su šia „seserine“ Sausumos pajėgų struktūra, kuri valdys dalį pajėgumų ir teiks paramą savo divizijoms. „Lietuvos divizijai žmonių, technikos, kraujo ar medicininės pagalbos neteiks, tai mūsų nacionalinė

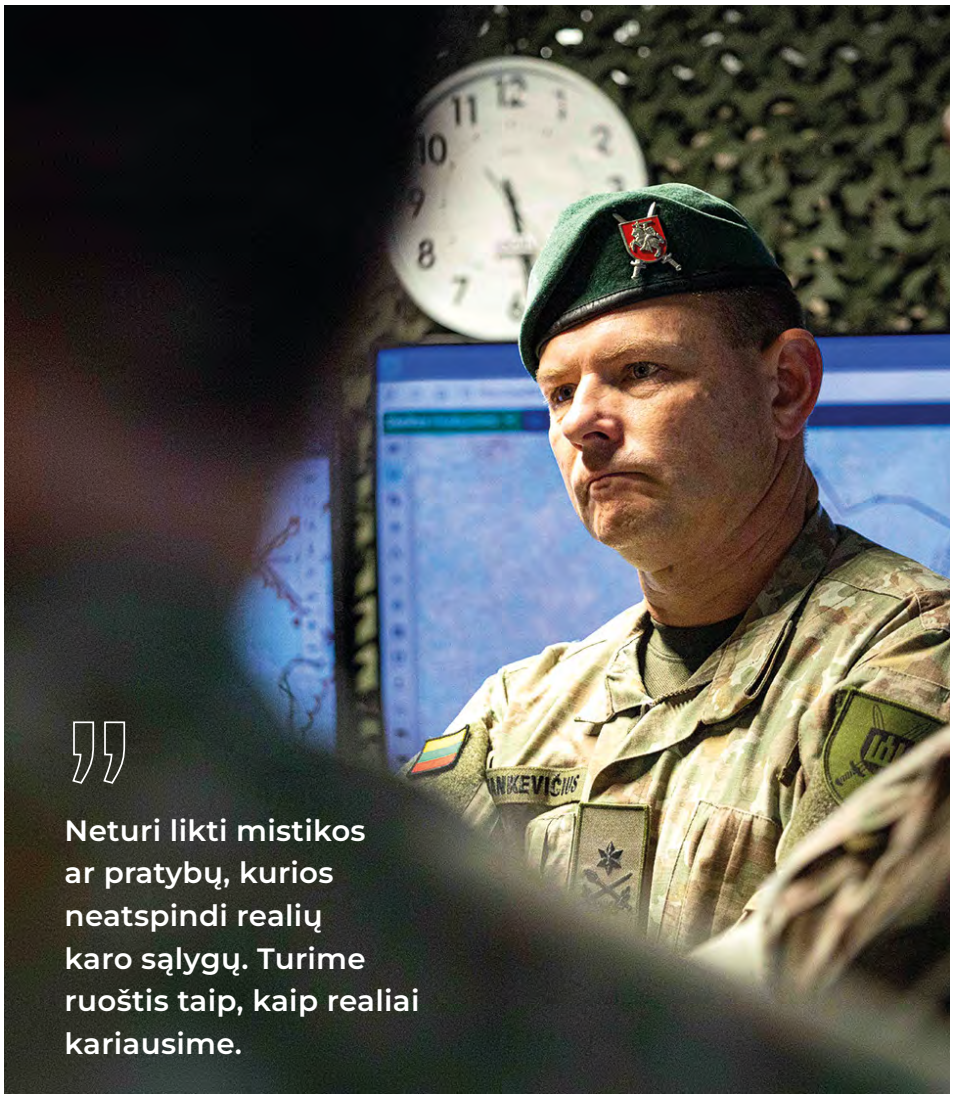
atsakomybė. Todėl turėsiu ne tik rūpintis savo divizija, bet ir padėti veikiančioms šalia, užtikrinti, kad logistika galėtų veikti per teritorinės gynybos pajėgų vienetus.“ Tai, kas vyks teritorijose, už kurias divizija nėra atsakinga, – oro desantai, diversijos, priešo manevravimas, kitos grėsmės, – pasak brigados generolo, turės būti teritorinių vienetų atsakomybė.

„Todėl mano štabas turės gebėti matyti, suprasti ir kontroliuoti situaciją visame Lietuvos teritorijos sausumos domene, be to, kiek numatyta mūsų atsakomybė, už jo ribų. Taip pat štabas turės gebėti kurti poveikį: išsaugoti Lietuvos teritoriją, užtikrinti sienos apsaugą, o jos pažeidimo atveju greitai blokuoti priešą, jį išstumti ir atkurti buvusią padėtį, – vardijo Sausumos pajėgų vadas. – Tam tikrais atvejais turime gebėti užimti ir didesnę teritoriją, taip sukurdami dilemą pačiam priešui.“

Taigi Sausumos pajėgų štabo vaidmuo, pasak vado, aiškus: matyti, suprasti ir veikti. „Turime turėti savo Sausumos pajėgų štabo lygmens vadovavimą, apie kurį šiandien dar per mažai kalbame, – sakė jis. – Susikoncentruoti vien į diviziją per siaura, sausumos domeno veikėjai yra divizija, teritoriniai vienetai, sąjungininkai ir kiti pajėgumai, pavyzdžiui, rezervo kariai. Visų šių veikėjų poreikių ir užduočių spektrą turime suvaldyti, sudėlioti ir koordinuoti. Vienus vienetus valdysime tiesiogiai, kitų veiksmus koordinuosime, o jau šiandien privalome aiškiai suprasti, kas vyks ir kokia atsakomybė teks mums.“

Pasirengimas tarnybai ir vaidmenų aiškumas

Svarbu išlaikyti skirtingas tarnybos kariuomenėje formas, išsaugoti pasiteisinusias praktikas, akcentavo Sausumos pajėgų vadas. „Ne veltui komunikuojame, kad nekeisime to, kaip į Lietuvos šaulių sąjungą ateina tarnauti nauji žmonės. Karo atveju ši sistema neturėtų būti griaunama. Tai, kas veikia taikos metu, turi išlikti ir prasidėjus karui, – sakė jis. – Tik tie šauliai, kurie pagal teisės aktus turi tarnauti kariuomenėje, prireikus būtų mobilizuojami. Tačiau ir tie, kurie į frontą neis dėl amžiaus, sveikatos ar kitų priežasčių, turi aiškiai žinoti savo vietą ir vaidmenį karo atveju. Nereikėtų manyti, kad visas šaulių būrys pereis, pavyzdžiui, į Algirdo batalioną ir kariaus ten.“ Karo atveju, pasak brigados generolo, šauliai būtų paskirti į teritorinius vienetus pagal iš anksto nustatytą struktūrą. „Todėl norėčiau, kad jau šiandien šaulys Vardenis Pavardenis aiškiai žinotų, kurioje teritorinėje kuopoje jis tarnaus. Kas bus jam iš kairės apkase, su kuo jis sąveikaus ir kokią užduotį vykdys. Neturi likti mistikos ar pratybų, kurios neatspindi realių karo sąlygų. Turime ruoštis taip, kaip realiai kariausime“, – pabrėžė brg. gen. N. Stankevičius.

Pasak jo, tas pats principas turi būti taikomas komendantiniams vienetams. Šauliai, kurie turi integruotis į komendantines kuopas, privalo iš anksto žinoti, kur jiems ateiti, kas yra jų vadas, būrio vadas, kaip vyks tarpusavio sąveika. Savo ruožtu teritorinės rinktinės turi aiškiai žinoti, kiek tokių kuopų yra, kas yra jų kuopų ir būrių vadai, komendantiniai kariai, kokias konkrečias užduotis jie vykdys.

„Komendantiniai kariai taip pat turi aiškiai suprasti savo paskirtį. Jie ateina su lūkesčiu, kad nebus pirmoje fronto linijoje, o veiks užnugaryje – saugos savivaldybių, energetikos, vandens, degalų ar transporto infrastruktūros objektus. Vadinasi, būtent tam ir turi ruoštis. Tie, kurių užduotis būtų aptikti ir neutralizuoti priešo diversines grupes, kovoti su oro desantu, saugoti svarbias teritorijas ar užkirsti kelią priešo išsilaipinimui, irgi turi iš anksto turėti aiškiai apibrėžtas užduotis ir joms reikalingus gebėjimus“, – kalbėjo brg. gen. N. Stankevičius.

Visa tai, pasak jo, reikia daryti šiandien – ne laukti, kol prasidės suirutė ir žmogus pateks į frontą. „Negalime žmogaus įmesti į ežero vidurį ir tikėtis, kad jis išmoks plaukti. Pirmieji metrai kainuotų daug jėgų ir būtų kupini klaidų, – įspėjo Sausumos pajėgų vadas. – Noriu to išvengti. Todėl ir siekiu, kad jau šiandien struktūruotume, kas, kur ir kaip vykdys savo užduotis. Kiek toli nueisime ir kaip greitai pasieksime užsibrėžtus tikslus, ar visi jie bus įgyvendinti, pasakyti negaliu. Tačiau mano principas paprastas: *Aim high, hit high*. Jeigu nenorėsime siekti aukštai, tai ir pasieksime mažai. Ir atvirkščiai.“

Parengta pagal Lietuvos kariuomenės tinklalaidę „E:85 Išlaisvinti Tanką“

Gr. Andriaus Jankausko nuotraukos

SAVANORIŲ ŽAIDYNĖS:

KOVA NE VIEN DĖL MEDALIŲ

Kelias dienas Molėtų rajone netrūko sportinio azarto, varžybų įtampos ir kariško ryžto – čia vyko XXXVI Savanorių žaidynės. Į jas susirinko KASP rinktinių atstovai iš visos Lietuvos, o prie jų prisijungė ir sąjungininkai iš Latvijos *Zemessardzes* bei Lenkijos teritorinių gynybos pajėgų.

Šiemet karių laukė ne vien tradicinės sporto rungtys. Kovinio šaudymo, granatų metimo, svarsčių kilnojimo, funkcinio sporto, moterų karinės penkiakovės, krepšinio, galiūnų ir virvės traukimo rungtyse dalyviams teko išbandyti ne tik fizines jėgas, parodyti karišką sumanumą ir ištvermę, bet ir demonstruoti komandinį susitelkimą.

Organizatoriai dalyviams surengė ir iš anksto neskelbtų, nekonkursinių rungčių. Jose buvo svarbu greitai reaguoti ir prisitaikyti prie naujų taisyklių. Susumavus visų rungčių rezultatus, šiemet pirmą vietą iškovojo KASP Vyčio apygardos 5-oji rinktinė, antrą – Dainavos apygardos 1-oji rinktinė, trečia buvo žaidynių šeimininkė Didžiosios Kovos apygardos 8-oji rinktinė.

„Kiekvienos varžybos turi savo nugalėtojus ir rekordus, tačiau svarbiausi šio renginio rezultatai neatsispindi rezultatų lentelėse“, – uždarymo ceremonijoje sakė KASP vadas plk. Ramūnas Jurskis, pabrėždamas atkaklumą, komandinę dvasią ir pagarbą varžovui.

Savanorių žaidynės – tai ne vien rezultatų lentelė. Ši tradicija gyvuoja jau 36 metus ir yra tapusi vienu svarbiausių KASP bendruomenę telkiančių renginių.

Šiemet Savanorių žaidynių vėliava užveria vieną etapą ir pradeda kitą. Ją Didžiosios Kovos rinktinės kariai perdavė KASP Prisikėlimo apygardos 6-ajai rinktinei, kuri kartu su KASP štabu organizuos kitų metų žaidynes. Tokia tradicija, kai renginį kasmet perima vis kita rinktinė, leidžia KASP sporto žaidynėms keliauti per Lietuvą ir suburti visų Savanorių pajėgų rinktinių karius.

Šiose žaidynėse nugalėtojų laurai atiteko trims rinktinėms, tačiau pagrindinis renginio tikslas – tai gebėjimas garbingai varžytis, susitikti ir vėl susivienyti šalia KASP vėliavos.

NUKELTA Į 14 PSL.

Susumavus visų rungčių rezultatus, Savanorių žaidynėse šiemet pirmąją vietą iškovojo Vyčio apygardos 5-oji rinktinė.

ATKELTA IŠ 13 PSL.

Žaidynėse kariai varžėsi kovinio šaudymo, granatų metimo, svarsčių kilnojimo, funkcinio sporto, moterų karinės penkiakovės, krepšinio, galiūnų ir virvės traukimo rungtyse.

Virvės traukimo rungtyje dalyviams teko išbandyti ne tik fizines jėgas, parodyti karišką sumanumą ir ištvermę, bet ir demonstruoti komandinį susitelkimą.

XXXVI Savanorių žaidynių turnyrinė lentelė

Komanda	Granatų svaidymas		Kovinis šaudymas		Krepšinis 3 x 3		Moterų penkiakovė		Funkcinis sportas		Savanorių galiūnų komanda		Svarsčių kilnojimo estafetė		Virvės traukimas		Vadovybės šaudymas		Rungtis siurprizas		Iš viso taškų	Vieta
	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.	Vieta	Tšk.		
1-oji rinktinė	4	6	5	5	3	8	4	6	2	10	4	6	1	12	6	4	2	10		2,0	**69,0**	**2**
2-oji rinktinė	6	4	2	10	4	6	2	10	3	8	3	8	2	10	3	8	8	2		0,0	**66,0**	**4**
3-ioji rinktinė	3	8	4	6	6	4	1	12	6	4	8	2	5	5	2	10	5	5		0,5	**56,5**	**5**
5-oji rinktinė	2	10	3	8	2	10	5	5	4	6	5	5	3	8	1	12	6	4		1,5	**69,5**	**1**
6-oji rinktinė	5	5	1	12	1	12	7	3	7	3	6	4	7	3	5	5	7	3		1,5	**51,5**	**6**
8-oji rinktinė	1	12	7	3	5	5	3	8	1	12	1	12	4	6	7	3	4	6		0,5	**67,5**	**3**
Latvija	8	2	6	4	7	3	6	4	5	5	2	10	6	4	-	0	1	12		0,0	**44,0**	**7**
Lenkija	7	3	8	2	8	2	-	0	-	0	7	3			4	6	3	8		0,0	**24,0**	**8**

Gr. Michailo Lysenko nuotraukos

Apie pirmąsias Savanorių žaidynes ir niūrius laikus prieš aušrą

Mūsų pajėgų sporto žaidynės vis dar kelia susižavėjimą ne tik kaip seniausios Lietuvos kariuomenės žaidynės, bet ir dėl pradinės idėjos: pirmosios vyko nepaisant Lietuvoje dislokuotų okupacinės armijos kareivių, kuriems dalyviai ir žiūrovai siuntė ženklą „Mes – savo žemės šeimininkai“.

Šis renginys žmonėms teikė teisėtos ir vieningos naujai užgimusios kariuomenės jausmą. Apie pirmųjų žaidynių užkulisius pasakoja vienas organizatorių, buvęs Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos (SKAT) vadas, vėliau kariuomenės vadas **Arvydas Pocius**.

Po Sausio įvykių, kai tik pradėjo struktūriškai formuotis krašto apsaugos savanorių padaliniai, Kovo 11-ąją gavome pirmąsias žalias Lietuvos kariuomenės uniformas – ne juodas, šios spalvos uniformas turėjo Krašto apsaugos departamento žmonės. Naujomis uniformomis pasipuošę, turėjome dalyvauti pirmame mažajame parade Nepriklausomybės aikštėje prie Aukščiausiosios Tarybos (dabartinio Seimo) neišeidami iš barikadų zonos.

Po Sausio įvykių parlamento gynėjai buvo apsirengę kas kaip – civiliškai, ir tądien, Kovo 11-ąją, turėjome parodyti visuomenei, kad esame Lietuvos kariuomenė.

Artėjant vasarai, pradėjome svarstyti, jog reikėtų paminėti Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo dieną, Liepos 6-ąją. Tais metais dar ne visi buvo girdėję apie jos svarbą, buvo abejojančių, ar tikrai tas mūsų karalius Mindaugas buvo karūnuotas, bet istorikai jau tvirtino, kad tai didi diena Lietuvai. Pagalvojome, jei tikrai tokia įsimintina data, reikia ją pagerbti.

Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos (SKAT) štabe tie, kurie buvome sportininkai, – pavyzdžiui, pasaulio pistoletinio šaudymo čempionė Auksė Treinytė, Europos čempionas boksininkas Juozas Juocevičius, taip pat futbolininkas Antanas Burokas, tarp jų ir aš (dirbau Kūno kultūros ir sporto departamente, buvau dziudo ir savigynos imtynių vyriausiasis treneris), – pasiūlėme tuometiniam SKAT štabo viršininkui Jonui Gečui organizuoti masinį sporto ir kultūros renginį, į kurį iš visos Lietuvos suvažiuotų karių savanorių. Nusprendėme visiems rinktinių delegatams kariams savanoriams padalyti po 30 naujųjų žalių uniformų.

Kaip mintis tapo kūnu

Lietuvos valstybės įkūrimo dieną – Liepos 6-ąją, sostinės Vingio parke buvo rengiamos pirmosios atviros savanorių žaidynės. Vietą pasirinkome neatsitiktinai: Vingio parke vyko ir Sąjūdžio mitingai, ir dainų šventės, sutraukiančios tūkstantines minias. Pradėjome dėlioti, kokios rungtys turėtų būti žaidynėse. Pasirinkome kelias dvikovos sporto šakas, kurias kuravome tiek aš, tiek Juozas Juocevičius. Kadangi Lietuvoje buvo matyti kovinės savigynos užuomazgų, o tarp mūsų buvo jos entuziastų, pasiūlėme šią rungtį. Ji labai tiko karių kovinei dvasiai kelti ir koviniam pasirengimui išlaikyti. Taip pat sąraše atsirado itin kariška šaudymo rungtis – juk be šaudymo kariuomenėje nė iš vietos, – todėl žaidynių repertuare ji buvo vieningai patvirtinta. O kitos rungtys buvo sugalvotos tokios, kad dalyviai, kurie yra kultivavę įvairias sporto šakas, galėtų dalyvauti ir jausti džiaugsmą. Tai ir futbolas, ir krepšinis, ir virvės traukimas. Pastarasis visokiuose festivaliuose, gegužinėse buvo tapęs beveik nacionaliniu sportu. Kaip ir futbolas – juk kiekvienas augdamas futbolo kamuolį esame paspardę.

NUKELTA Į 18 PSL.

Žaidynės buvo atviros visuomenei, susirinko apie tūkstantį žmonių, jie sėdėjo tribūnose ir stebėjo šventę, vėliau dalyvavo vakaronėje.

ATKELTA IŠ 17 PSL.

Virvės traukimas ir futbolas visokiuose festivaliuose, gegužinėse buvo tapęs beveik nacionaliniu sportu.

Teisėjai, orkestras ir incidentas atidarymo šventėje

Reikėjo sudaryti organizacinį komitetą, rasti, koks teisėjas kokią sporto šaką kuruos. Aš buvau varžybų vyriausiasis teisėjas ir organizatorius. Pasiskirstę kuruojamas sporto šakas, sukūrėme varžybų nuostatus: kaip bus organizuojamos rungtys, kokie reikalavimai dalyviams, pavyzdžiui, svorio kategorijos, kaip vyks šaudymo rungtis, kokie ginklai bus naudojami ir taip toliau. Auksė Treinytė buvo atsakinga už šaudymą, Juozas Juocevičius – už boksą, aš – už imtynes. Sukvietėme profesionalius teisėjus, paaiškinome žaidynių koncepciją. Pradėjo ruoštis rinktinės (tuo metu buvo septynios), atrinko karius savanorius, kurie pagal sportinius rezultatus buvo verčiausi.

Žaidynėms buvo labai reikalingas ką tik susikūręs Krašto apsaugos savanorių orkestras. Orkestras kariuomenėje apskritai reikalingas, o per šventes ir ceremonijas ypač. Šis orkestrėlis pirmą kartą grojo per Kovo 11-osios paradą Nepriklausomybės aikštėje prie Aukščiausiosios Tarybos. Jo nariai – iš Juozo Gruodžio aukštesniosios muzikos mokyklos, dar keli iš Čiurlionio menų mokyklos – parade buvo sugrojęs keletą karinių maršų, todėl žaidynės muzikantams nebuvo debiutas. Jose orkestro reikėjo himnui atlikti, taip pat reikėjo, kad maršo muzika skambėtų žygiuojant iš visos Lietuvos atvykusiems dalyvauti kariams.

Sovietinio komendanto fiasko

Liepos 6-ąją vyko sklandus Savanorių sporto žaidynių atidarymas, o vakarop dalyviai įsikūrė Vingio parke. Pasistatė, kas kokias turėjo, palapines, stovyklavietė atrodė jauki ir marga – toks pusiau kariškų, pusiau stovyklautojų palapinių miestelis.

Reikėjo, kad maršo muzika skambėtų žygiuojant kariams, atvykusiems dalyvauti žaidynėse iš visos Lietuvos.

Buvo numatyta, kad kitą dieną vyks rungtys, taip pat vakaronė. Tačiau išvakarėse nutiko nemalonus incidentas: apie 11 valandą vakaro į Vingio parko palapinių zoną įlėkė karinis rusų uazikas (UAZ – tarybinis keturiais ratais varomas visureigis, naudotas daugiausia kariuomenės ir milicijos). Aišku, jokios ginkluotos sargybos nebuvome pastatę, jokių ginklų neturėjome, kad nebūtų kaip mus išprovokuoti.

Liepos 6-ąją vyko sklandus Savanorių sporto žaidynių atidarymas, o vakarop dalyviai įsikūrė Vingio parke. Pasistatė, kas kokias turėjo, palapines, stovyklavietė atrodė jauki ir marga.

Iš įlėkusio į Vingio parką UAZ išlipo gerokai įkaušęs sovietinis pulkininkas Belousas, tuometinis Vilniaus miesto karinis komendantas, ir pradėjo rėkti: „Kas leido čia be mano žinios rinktis?“ Kuo daugiau komendantas triukšmavo, tuo labiau pylėsi necenzūriniai rusiški posakiai, kuriais žmogelis demonstravo galią. Buvo neginkluotas, tačiau automobilyje sėdėjo daugiau kareivių, darau prielaidą, ginkluotų. Kadangi didžioji dalis karių savanorių buvo vyrai, atitarnavę sovietų kariuomenėje, juos tas agresyvus Belouso rėkimas sunervino – savanoriai ryžtingai pasiuntė pulkininką toli su visais rusiškais batais. Šį argumentą komendantas greitai suprato – pamatė, kad niekas čia jo nebijo, juolab jį ir jo automobilį su kareiviais apsupo keli šimtai mūsų karių. Sumojęs, kad tuoj tą jo mašiną savanoriai apvers ir gali prasidėti rimti reikalai, komendantas paskubom įlipo vidun ir keikdamasis išvažiavo.

NUKELTA Į 20 PSL.

ATKELTA IŠ 19 PSL.

Manydami, kad gali būti rimtesnis provokacijos tęsinys, mes, organizatoriai, iškvietėme ginkluotą pastiprinimą į Vingio parko teritoriją, bet nieko daugiau neįvyko. Dėkui Dievui, kitą dieną tęsėsi žaidynės, po jų vakaronė: degė laužai, grojo muzikos kolektyvai, tautinių šokių kolektyvai sukosi rateliuose su kariais ir žiūrovais. Tokios buvo pirmosios Savanorių žaidynės, skirtos Liepos 6-ajai paminėti. Ko gero, tai buvo pirma oficiali Liepos 6-osios šventė.

Žaidynės buvo atviros visuomenei, manau, susirinko apie tūkstantį žmonių, jie sėdėjo tribūnose ir stebėjo šventę, vėliau dalyvavo vakaronėje. Dauguma žaidynių dalyvių buvo pakvietę artimųjų, draugų, giminaičių, atėjo vilniečių, ypač nemažai sąjūdiečių. Ištikimiausi SKAT rėmėjai taip pat atėjo palaikyti savanorių. Renginys buvo įsimintinas, jam baigiantis, po varžybų nugalėtojų apdovanojimo, supratome, kad kitą Liepos 6-ąją organizuosime antrąsias Savanorių žaidynes sostinėje. Ši tradicija, ačiū Dievui, tęsiasi 36 metus, ir tai mane, kaip vieną pradininkų, labai džiugina.

Kovinis šaudymas

Žaidynėse buvo kovinio šaudymo rungtis: šaudėme mažo kalibro šautuvais, koviniais ir sportiniais pistoletais. 1990 metais situacija buvo tokia, kad rungtyje dalyvaujantys žmonės atsivežė mažo kalibro šautuvėlius, Margolino pistoletus ir jais šaudė, nes buvo su jais treniravęsi, – tai buvo asmeniniai ginklai, kiekvienas juk savo ginklą turi pažinti. Taip, šios rungties dalyviai suvažiavo iš visų rinktinių savais automobiliais ir atsivežė, kuo kas turėjo šaudyti. Žinoma, jei karininkai ar milicijos, ar OMON atstovai būtų sustabdę žmogų, vykstantį į sporto varžybas su

nuosavu pistoletu automobilio salone, pagal to meto įstatymus būtų sulaikę. Dalyviui būtų iškelta byla, aišku, jis nebūtų galėjęs atvykti į varžybas. Iki galo nežinia, kaip okupantai būtų elgęsi, nes kas galėjo nuspėti, kad liepos pabaigoje įvyks Medininkų žudynės, kas galėjo žinoti, kad pasienietis Gintaras Žagunis žus poste. Tokie dalykai sunkiai prognozuojami, rizika buvo kiekvieną dieną.

Į šaudymo rungtį dalį ginklų atvežėme iš savanorių štabo – šiek tiek jų jau turėjome, – taip pat parlamento gynybai eiliniai žmonės buvo suvežę nemažai pokario ginklų, buvo atvežta ginklų iš visokių DOSAAF (1951–1991 m. veikusi sovietinė sukarinta draugija) mokyklų, mažo kalibro šautuvų iš vidurinių mokyklų, kuriose sovietai vedė karinio rengimo pamokas moksleiviams.

Kovinė savigyna

Pasisekimo sulaukusi kovinės savigynos rungtis šių laikų Savanorių žaidynėse išnykusi. Kaip buvęs dvikovininkas galiu pasakyti: sporte tos šakos yra – ir boksas, ir imtynės, ir karatė, ir bušido, – kovos vyksta, o sportininkų saugumas, sakyčiau, priklauso nuo meistriškumo. Pavyzdžiui, aukšto meistriškumo sportininkas, išėjęs kovoti su mažai pasirengusiu, galėtų sužaloti priešininką. Bet tas, kuris įvaldęs konkretų kovos meną ir prieš save mato gerokai silpnesnį varžovą, tikrai nenaudos visos jėgos ir metodų. Šių šakų sportininkai laikosi garbės kodekso: negalima tyčiotis iš silpnesnio varžovo, reikia jį gražiai nugalėti ir po kovos paspausti ranką. Šio kodekso kovos menų sportininkai laikėsi ir prieš tris dešimtmečius, laikosi ir dabar. Šiek tiek apmaudu, kad Savanorių žaidynėse savigynos rungties neliko. Prieš 36 metus ją įtraukdami į žaidynių programą, manėme, kad vyrus reikia ruošti karui ir kovai. Juk ir Ukrainoje, kai baigiasi šoviniai ar užsikerta ginklas, kad nenužudytų priešas, karys turi kovoti. Tam yra šaltieji ginklai, kitos parankinės priemonės, o jei jų neturi, turi gerai mokėti kovoti plikomis rankomis.

Kovinė savigyna reiškia: jeigu moki kovoti be ginklo, šis įgūdis gali nulemti, ar išliksi gyvas. Karys turi mokėti gintis ir mokėti apginti kitus. Jo tokia profesija, tokia tarnyba – štai kodėl šią sporto šaką buvome įtraukę į žaidynių rungtis. Kovinė dvasia turėjo būti matoma ir jaučiama, ypač tais laikais.

Arvydas Pocius
Buvęs SKAT, vėliau kariuomenės vadas

Laikui bėgant situacija keitėsi, grėsmės kaip 1991 metais nebebuvo, bet tarnaudamas kariuomenėje visą laiką pasisakydavau, kad kariai privalo gauti bent minimalius bazinius kovinės savigynos įgūdžius. Kovinė savigyna yra būtina ne tik kariuomenėje, bet ir policijoje, kitose vidaus saugumo tarnybose. Esu šalininkas, kad ir Lietuvos kariai, eidami bazinius mokymus, gautų kovinės savigynos įgūdžių. Karys turi mokėti ne tik šaudyti, orientuotis, greitai bėgti ir granatas mėtyti – turi mokėti įveikti priešininką ir be ginklo. Juk tai paties kario gyvybės klausimas.

Rizika dėvėti uniformą

Net apsivilkti lietuvio kario uniformą buvo tam tikra rizika. Tai buvo tarsi raudonas audeklas buliui – ir Lietuvoje esantiems sovietiniams kareiviams, sovietinei milicijai, ir vis dar veikiančiai KGB struktūrai. Specialiai eidavome gatvėmis dėvėdami lietuvišką uniformą, buvome tarp žmonių, ir šitie dalykai sovietų struktūras erzino. Nes reiškė, kad ne jie čia šeimininkai, o mes – besikurianti ir tai demonstruojanti Lietuvos kariuomenė. Visi buvome sutarę: rodykimės žmonėms vilkėdami uniforma.

Patyčių, keiksmų sulaukdavome nuolat. Pamenu, gal 1992 ar 1993 metų sausio 17-ąją, SKAT įkūrimo dieną, prie Seimo minėjome šios tarnybos įkūrimo metines ir žygiavome iki Katedros. Man teko žygiuoti kolonos priešakyje ir kažkurioje Gedimino prospekto vietoje į mane paleido tuščią stiklinį butelį. Jis sudužo į grindinį man po kojomis – džiaugiuosi, kad ne į galvą.

Įžeidinėjimų buvo, išprovokuoti bandydavo, tačiau Aukščiausiosios Tarybos pirmininko buvo pasakyta: sovietų struktūros jus provokuos, darys viską, kad

NUKELTA Į 22 PSL.

ATKELTA IŠ 23 PSL.

sukeltų karinį konfliktą, ir tada, konfliktui įsižiebus, tai taps pretekstu panaudoti jėgą – ir tai būtinai padarys. Kaip šiandieninis politikas noriu pasakyti: turime būti dėkingi žmonėms, kurie atlaikė tuos įžeidinėjimus, nesidavė išprovokuojami.

Būdavo skaudu, bet laikėmės; pavyzdžiui, kai mūsų vyrai 1992 metų pavasarį pradėjo stebėti sovietų kariuomenės dalinius ir kontroliuoti, kad sovietai neįvežtų papildomų šauktinių – papildomo kontingento – į Lietuvą. Įsivaizduokite, atvažiuoja karinė technika, pilna ginkluotų karių, ir čia stovi su mažo kalibro šautuvėliais lietuviai, stabdo juos, priverčia rodyti dokumentus ir taip toliau. O rusai išlipę demonstratyviai užtaisydavo automatinius ginklus – tai būdavo labai sudėtingos, įtampos kupinos situacijos. Tereikėjo žiežirbos, užuominos, ir galėjo įsižiebti konfliktas, kurio pasekmės būtų buvusios liūdnos. Bet sutramdėm, privertėm sustoti ir paklusti. Ačiū Dievui, pasisekė.

Kai reikėjo, ir mušėsi

Būdami Sąjūdžio žaliaraiščiais, privalėjome ir gebėjome gerokai pastumdyti jedinstvininkus (1988–1991 m. Lietuvoje veikusios prosovietinės organizacijos „Jedinstvo“ (liet. vienybė) nariai ir šalininkai, pasisakę prieš Lietuvos nepriklausomybę). Reikėjo saugoti mūsų politikus, Sąjūdžio lyderius, ir tai darėme plikomis rankomis. Mokėjome kovinės savigynos ir kai

ant mūsų rėkdavo arba agresyviai į mus taikydavosi, žinojome, kaip pasisukti, pastumti, kaip neprisileisti. Nebijojom gauti antausio, bet mokėjom ir duoti atgal. Tai tokių situacijų buvo. Pavyzdžiui, kai 1991 metų sausio 8-ąją (tądien prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų vyko prosovietinės organizacijos „Jedinstvo“ ir Lietuvos komunistų partijos surengtas mitingas, kurio dalyviai bandė šturmuoti parlamento pastatą, protestuodami prieš atkurtą Lietuvos nepriklausomybę) į Aukščiausiąją Tarybą veržėsi gauja perrengtų sovietinių kareivių ir KGB pareigūnų, keletą agresyviausių reikėjo neutralizuoti – čia pasinaudojom kovos menų įgūdžiais.

Aukščiausiosios Tarybos pirmininką, kol nebuvo Vadovybės apsaugos tarnybos, ėjo tokie kaip aš – kovinės savigynos ar imtynių meistrai. Tai buvo graikų-romėnų imtynininkai Giedrius Dambrauskas, Valentinas Mizgaitis, Stasys Samalius – Lietuvos čempionai, aš irgi buvau tarp jų, dziudo ir laisvųjų imtynių sporto meistras. Ginklų tada dar neturėjom, ginkluota apsauga atsirado vėliau.

1991metų sausio 8-ąją (tądien prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų vyko prosovietinės organizacijos „Jedinstvo“ ir Lietuvos komunistų partijos surengtas mitingas, kurio dalyviai bandė šturmuoti parlamento pastatą, protestuodami prieš atkurtą Lietuvos nepriklausomybę) į Aukščiausiąją Tarybą veržėsi gauja perrengtų sovietinių kareivių ir KGB pareigūnų, keletą agresyviausių reikėjo neutralizuoti – čia pasinaudojom kovos menų įgūdžiais.

Niūrūs, bet mus įkvėpę laikai

Tarnauti Lietuvai pradėjome neramiais laikais. Teko atlaikyti provokacijas, smurtą, spaudimą ir panašius dalykus, kol sovietų kariuomenė buvo mūsų Tėvynėje. Žmonės pavargdavo ir fiziškai, ir emociškai. Tuomet savo kovos draugų klausdavau: ar pokario partizanams buvo lengva bunkeriuose, kovoti trūkstant amunicijos, išgyventi miškuose, sužeistiems, kai aplinkui šalies okupacija, sovietų kariuomenė, represinės struktūros, išdavikai, enkavėdistai? Bet mūsų žmonės kovojo, o didelė tautos dalis nepelnytai kentėjo ištremta lageriuose, vieni mirė, kiti išgyveno, bet aukojosi dėl Lietuvos. Tai puikūs pavyzdžiai, kiek daug gali tikėjimas ir nuoširdus pasiaukojimas! Dauguma savo giminėje rastume į lagerius ištremtų ar miškuose sušaudytų, NKVD kalėjimuose nukankintų artimųjų. Visi jie dalyvavo rezistencinėje kovoje. Pavyzdžiui, mane įkvėpė vyriausias mamos brolis iš partizanų gretų: ištremtas 10 metų į Karagandos lagerį, požeminėse šachtose kasė rūdą, dar 10 metų tremtyje Krasnojarsko ir Norilsko miškuose pjovė medžius. Mamos sesuo su vyru, deja, žuvo kovodami prieš NKVD, kiti artimieji patyrė tremtį, bet grįžę tapo mums tikru įkvėpimo šaltiniu.

Norėjome prasmingai įamžinti mūsų istorijos etapą savanorių tarnyboje, todėl 1999 metais visoms Lietuvos rinktinėms suteikėme partizanų apygardų vardus. Dažnai kviesdavome karius susitikti su dar gyvais iš tremties grįžusiais kovotojais. Šie žmonės nuoširdžiai dalindavosi savo istorijomis, dėl ko jie kovojo ir kodėl taip svarbu tęsti jų pradėtus darbus, saugoti laisvę. Manau, įvardyti tris savanorių kartas buvo svarbus dalykas. Mano karta, pavadinta trečiąja, svarbia savo misija laiko pokario partizanų dvasios perėmimą ir sklaidą.

Žaidynėse stebėdamas karių sportinį azartą ir kaip kiekvienas atiduoda visas jėgas rungtyse, jaučiuosi visiškai ramus: esate puikiai pasiruošę tiek fiziškai, tiek emociškai. Matydamas karių užsidegimą didžiuojuosi, tarsi stebėčiau savo paties vaikus. Mūsų bendra dvasia gyva, tradicijos tęsiasi, tad ir toliau judėkime šiuo puikiu keliu!

Mes, kariuomenės kūrėjai savanoriai, savo kovinę dvasią, patriotizmą ir patirtį, kurią sukaupėm, perdavėme naujai kartai. Juk dabar tarnauja mūsų vaikai ar net anūkai. Savanorių sporto žaidynės šiemet skaičiuoja 36 metus, lygiai tiek pat yra Krašto apsaugos savanorių pajėgoms!

Arvydas Pocius
Buvęs SKAT, vėliau kariuomenės vadas

Vietoje epilogo

1993 metų rugpjūčio 31 dieną 23 valandą 46 minutės Kenos geležinkelio stotį paliko paskutinis sovietų kariuomenės ešelonas. Tuo metu buvau SKAT štabo viršininkas ir savo kabinete su kolegomis laukiau raportų telefonu ar faksu. Jais buvo pranešama iš visų mūsų postų, kuriuose buvo stebimas sovietų kariuomenės judėjimas.

Paskutinis ešelonas pradėjo važiuoti iš Kauno, tada mums pranešė, kad ešelonas jau Kaišiadoryse, vėliau Vilniuje, o kai artėjant vidurnakčiui paskambino iš Kenos stoties, kad iš Lietuvos išvyko paskutinis okupantas, štabe buvę karininkai atėjo pas mane į kabinetą, atkimšome butelį šampano ir pakėlėme taures už pergalę – už tai, kad sovietų kariuomenės nebeliko Lietuvoj.

Tada man šovė mintis, kad tokia ypatinga proga privalome nuveikti ką nors tikrai įsimintino! Turėjau vieno tarpukario kariuomenės kūrėjo savanorio liudijimo originalą, kuriame buvo rašoma, kad kažkokiam kariui savanoriui yra suteiktas kariuomenės kūrėjo savanorio vardas. Padarėme senojo dokumento kopiją, joje sumaketavome naują tekstą, kuriame visus Lietuvos karius savanorius sveikinome okupacinės kariuomenės išvedimo proga ir visiems dėkojome už tarnybą. Šį sveikinimą faksu išsiuntėme į visas rinktines ir tą naktį savo darbą baigėme.

Olgos Posaškovos ir KASP archyvo nuotraukos

Kauno rinktinės sieną puošia pajėgų istoriją pasakojanti neofreska

Buvęs Dariaus ir Girėno rinktinės vadas **plk. ltn. Egidijus Morkūnas** rinktinės teritorijoje pro savo kabineto langą matomą vienintelį vaizdą – baltą plytų mūro sieną – nusprendė paversti įkvepiančiu ir kartu patriotiniu meno kūriniu. Karininkas, dar būdamas moksleivis, mokslus krimto sustiprintų dailės dalykų: grafikos, tapybos, keramikos, skulptūros – mokykloje. Turėdamas meninio suvokimo pagrindus, nusprendė, kad rinktinės sienai įpūstų gyvybės šiuo metu itin madingos meno rūšies kūrinys – neofreska.

Mano darbo kabinete pro langą atsiveriantis vaizdas buvo plika silikatinė siena. Nusprendžiau, kad ją verta paversti prasmingu dalyku: įamžinti tris savanorių kartas, atiduoti pagarbą mūsų pirmtakams ir priminti kariams savanoriams apie didingą savanorių istoriją. Su būsimais autoriais, garsiais neofreskų menininkais Tadu Vincaičiu ir Žygimantu Amelynu susitikome gal porą kartų, paaiškinau jiems idėją ir pateikiau nuotraukas bei simbolius, kuriuos svarbu užfiksuoti. Menininkai turėjo visišką sumanymų, meistriškumo ir fantazijos laisvę. Netrukus iš jų gavau keletą eskizų derinti ir apsisprendėme dėl galutinio rezultato. Pagrindinis reikalavimas, kad būtų atvaizduotas trijų savanorių kartų laikotarpis, jį reprezentuojantys asmenys ir simboliai, taip pat Kauno miestui būdingi ženklai.

Atliktas darbas tikrai daugeliui patinka. Juo gėrisi ne tik rinktinės kariai, bet ir visi svečiai, kurie tai pamato. Be to, piešinys atrodo daug geriau nei tuščia siena.

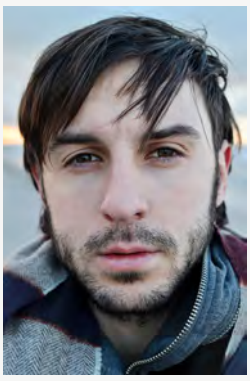

PLK. LTN. EGIDIJUS MORKŪNAS
Buvęs Dariaus ir Girėno rinktinės vadas

TADAS VINCAITIS
Grafikas ir architektas, kuriantis didelius sienų piešinius

ŽYGIMANTAS AMELYNAS
Grafikas, kuriantis viešųjų erdvių meno projektus

Kaip sienoje atgimė istorijos iliustracija

Į 2-osios rinktinės sienos tapybą grafikos dizaineris **Tadas Vincaitis** įsitraukė vėliau, kai menininkas **Žygimantas Amelynas** jau buvo įsibėgėjęs, kurdamas monochrominį piešinį. Žygimanto piešinys yra tas, kurį nespalvotą matome freskoje. Čia pavaizduotas ir KASP tarnybos ženklas, ir tarpukario kariai, ir Laisvės statula bei Kauno pilis, Vyčio simbolis ir t. t.

Tadas pasakoja, kaip susipažinęs su kolegos darbu nusprendė, kad juodas baltas su „Photoshop“ filtru kurtas darbas stokoja aiškumo. Iš tolo žiūrint, šis erdvinis vaizdas atrodė puikus karkasas, tačiau piešinį reikėjo detalizuoti. Taip ir pasidalijo darbais: Žygimanto dalis – piešinio karkasas, Tado – spalvotoji, kuri suteikia neofreskai gylio ir užbaigtumo.

„Ant kolegos sukurto fono pradėjau kurti pagrindinę spalvotą kompoziciją. Jos idėją, apmatus, chronologiją, akcentus ir herojus padiktavo tuometis rinktinės vadas“, – sako grafikas.

Taip šalia juodo balto tanko atsirado spalvotas laužas, kuris yra Sausio 13-osios ženklas, neatsiejamas nuo trečiosios savanorių kartos. Centrinėje kompozicijoje matome tarnybos ženklą, prisiekiantį karį savanorį, miško brolį ir 1918 metų savanorį. Kompoziciją menininkai dėliojo tol, kol rezultatas tenkino ir juos, ir rinktinę.

„Kalbant apie savanorius, mudviem su Žygimantu tam tikri rinktinės vado sufleravimai labai padėjo kūrybos procese. Buvo nauja ir įdomu susipažinti su Krašto apsaugos savanorių pajėgomis, pabendrauti su kariais, pamatyti šiek tiek jų kasdienybės“, – pasakoja Tadas.

Darbas atliktas naudojant purškiamuosius vokiškus aerozolinius dažus. Tai patogi priemonė šešėliams, gyliui išgauti, spalvas galima maišyti. Ant vienos spalvos flakonu išpurkštos vietos galima purkšti kitą spalvą ir taip išgauti trečią.

Piešinį buvo nuspręsta lakuoti, nes jis nuolat apšviestas tiesioginių saulės spindulių, kurie ilgainiui gali paveikti darbo ilgaamžiškumą. „Su keletu karių draugų visą sieną padengėme dviem specialaus lako sluoksniais“, – prisimena menininkas.

Taigi ilga nuobodi garažo siena pasipuošė pajėgų istoriją pristatančiu, motyvuojančiu piešiniu. „Vieta nėra nei istorinis pastatas, nei labai jautrus kontekstas. Tiesiog uždara teritorija, į kurią eilinis mirtingasis nepaklius. Šiuo atveju taisyklė, kad reikalingas architekto leidimas, netaikytina, – aiškina grafikas. – Idėja sieną panaudoti karišką dvasią keliančiam kūriniui visiškai vykusi, protinga. Tapydamas girdėjau komentarų ne iš vieno pro šalį einančio kario: va gera investicija, labai gražu. Jeigu čia tarnaujantys kariai taip įvertino mano pastangas, reikia manyti, idėja buvo toliaregiška.“

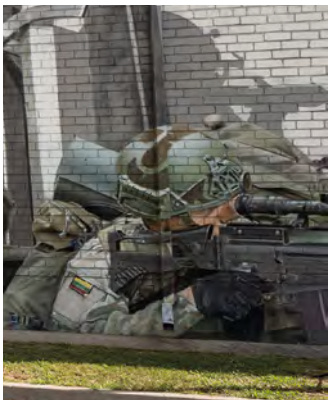
Šiltos akimirkos kuriant freską

Tadas pasakoja, kad darbuodamasis jautė nuoširdų rinktinės karių dėmesį. „Kol naudodamas projektorių pirmomis naktimis susistačiau freskos kontūrus, mane kariai į postą kviesdavo karštos arbatos, trumpai pasikalbėdavome – tai buvo šiltos akimirkos. Kūrybos proceso metu spėjau šiek tiek juos pažinti, o jie – mane. Įvažiuojant į dalinį, budėtojai kiekvieną kartą tikrindavo leidimą, vėliau atpažindavo: a, čia mūsų dailininkas važiuoja.“

NUKELTA Į 26 PSL.

ATKELTA IŠ 25 PSL.

Kurdami sienos piešinį menininkai pasidalijo darbais: Žygimanto dalis – piešinio karkasas, Tado – spalvotoji, suteikianti neofreskai gylio ir užbaigtumo.

Kūriniui skirtas biudžetas buvo nedidelis, sako grafikas. „Aš tą suprantu, nes kariuomenė šiais laikais turi kur tikslingai padėti lėšas. Bet mes su Žygimantu nusprendėm, kad darysim, kiek išgalim, nes politinė situacija įtempta, kariuomenei reikia padėti, prisidėti, kas kuo gali. O gal kariams šis kūrinys suteiks įkvėpimo, – svarsto Tadas. – Susiskaičiavę net keltuvo nenuomojome, dirbau ant sunkių, nuolat smigančių į žemę pastolių. Kariai po jais paklojo lentų, kad neklimpčiau į sumirkusią pievą, pavėsinę pastatė, ten galėjau ateiti sušilti. Teko tik dantis sukąsti ir paišyti, nes negali daryti atmestinai, tokie dalykai greitai pasklinda ir kainuoja reputaciją. Žodžiu, dirbau iš širdies.“ O viso proceso įdomumas, sako, buvo karinė teritorija ir ten tarnaujantys žmonės.

„Atėjus Kalėdoms su tuometiniu vadu sutarėm, kad padarysiu trumpą pertrauką, nes norėjosi švenčių dienas praleisti jaukiai. Tačiau po Naujųjų taip užspaudė orai, kad tapo neįmanoma dirbti. Dažai buvo geri, gamintojų išbandyti esant minusinei 25 laipsnių temperatūrai, tačiau dėl žiemos orų pokyčių apšąlanti ir vėl atšylanti siena kėlė klausimų, kaip silikatinių plytų mūras reaguos su dažais, – prisimena nuogąstavimus ir paaiškina: – Galėjo atsitikti taip, kad dažai nuo staigių temperatūros permainų atšoktų.“ Vis dėlto sako nesitikėjęs, kad po žiemos švenčių vėl kibti į darbą galės tik kovo mėnesį. Nors kūrinio gimimas užtruko, džiaugiasi, kad Savanorių pajėgų rinktinėje praleistas metas paliko daugybę gerų prisiminimų.

Apie save: „Man svarbu piešti“

Piešdamas Savanorių pajėgų neofreską, Tadas Vincaitis kaip istorijos pamokoje pasikartojo mokyklines žinias. „Prisiminiau, kad apie Lietuvos savanorius 1918–1920 metais šiokių tokių žinių turėjau, nes 10-oje mokyklos klasėje istorijos mokėmės skaitydami Šapokos vadovėlius. Mokyklą baigiau 1993 metais, kuomet savo valstybės istoriją jau mokėmės iš esmės naujai, o sovietinių vadovėlių neliko nė kvapo.“

Menininkas prisipažįsta, apie kariuomenę jo žinios nebuvo išsamios. Giminėje, prasidėjus pokariui, nebūta nei partizanų, nei ryšininkų, o jo senelių gyvenimas su karu susijęs tiek, kad jį išgyveno, matė savo akimis. „Vienas muzikantas, kitas ūkininkas, su karu ir pokariu jokio ryšio neturėjo.

Neofreska, arba muralas (lot. *murus* - siena), yra modernus, greitai atliekamas sienų tapybos kūrinys, jo technologija skiriasi nuo klasikinės freskos, tapomos ant šlapio tinko. Nors anksčiau ši meno kryptis buvo plėtojama be aiškios koncepcijos, šiandien **muralizmas** evoliucionuoja ir tampa integraliu menu: vis dažniau neofreskos kuriamos bendradarbiaujant su architektais, kai pastatas dar tik projektuojamas ar statomas, kad sienos tapyba harmoningai įsilietų į miesto aplinką.

Žinau, kad karo metais nuo vokiečių yra slėpę kažkokį žmogų. Man atrodo, tai buvo jauna žydų tautybės mergina ar vaikas, apie šiuos įvykius seneliai daug nekalbėjo, todėl ir mano atsiminimai migloti.“

Jau būdamas paauglys, pats patyrė Sausio 13-osios įvykius Kaune: su draugais piešė plakatus ir budėjo prie strateginių objektų, tarpmiestinės radijo stoties. Kiti kauniečiai saugojo Sitkūnų radijo stotį ir LRT Kauno redakcijos pastatą Laisvės alėjoje, apjuosę gyvąja grandine.

„Visą savo sąmoningą gyvenimą atsimenu save piešiantį. Niekas nerūpėjo, tik piešiniai. Su amžinatilsį mama 1989 metais išvažiavome aplankyti jos pamotės, kuri gyveno Miunchene, tais laikais tai buvo Vakarų Vokietija. Ši kelionė man turbūt buvo esminė, nes Vokietijoje pirmą kartą pamačiau spalvingus gatvės piešinius ir rašmenis, tuo metu dar neįsivaizduojamus Tarybų Sąjungoje. Man tai buvo kažkoks kosmosas, – prisimena įspūdį, kuris pastūmėjo į sunkų, permainingą neofreskų kelią. – Sovietmečiui einant į pabaigą trūko dažų, teko tenkintis ribotais Rygos gamyklos aerozoliais, o tai sienų tapybą pavertė ypač geidžiamu ir egzotišku užsiėmimu. Vėliau, 1994 metais, pats išvažiavau į suvienytą Vokietiją ir tų dažų prisipirkau. Gal dabar tas nenuilstamas paišymas yra kompensacija to, ko negavau

vaikystėje. Neatsipaišiau. Vėliau baigiau taikomosios dailės studijas, po jų architektūros bakalaurą Dailės akademijoje. Architektūros žinios man, neofreskų menininkui, suteikia supratimo apie erdves, kontekstualumą.“

Apie neofreską: apgalvota, legali, monumentali

Šiais laikais požiūris į neofreskas tampa vis palankesnis, skiriasi nuo to, kaip visuomenė suprato sienų grafičius ir tagus – grafičių piešėjų parašus. Juos vadino barbariškais, o miesto valdžia švaistė lėšas vis iš naujo dažydama pastatų fasadus. Neofreskos yra gražūs, dideli, spalvoti, apgalvoti darbai, dažniausiai užsakomieji. Vadinasi, turi šeimininką arba savininką, kuris tokio piešinio pageidavo. Trumpai tariant, grafitis – tai nelegalus, dažnai paauglių, saviraiškos būdas, o neofreska, arba muralas, yra legalus, monumentalus kūrinys. Šiuolaikinės neofreskos vis dažniau integruojamos į architektūros projektą, atsisakant spontaniškų, miesto erdvėms prieštaraujančių sprendimų. Šiandien atliekant tokio didelio masto darbus menininkams padeda technologijos, pavyzdžiui, projektoriai arba modernūs UAV (dronų) akiniai, kurie padeda tiksliai pasidaryti piešinio apmatus ant sienos. Ir nors technologijos taupo laiką, rankų darbas išlieka svarbus, ypač kuriant itin detalius, smulkių raštų piešinius.

Gr. Michailo Lysenko, Artūro Staponkaus, asmeninio archyvo nuotraukos

PAJĖGOSE RADĘ BENDRAMINČIŲ IR NAUJĄ TIKSLĄ GYVENIME

Rugpjūčio 29 d. Motiejaus Pečiulionio artilerijos batalione vykusioje ceremonijoje Lietuvai prisiekė 85 kariai savanoriai.

Jų priesaiką stebėjo artimieji ir draugai – žmonės, kurių palaikymas kariui yra ne mažiau svarbus nei pasirengimas Tėvynės gynybai. Tris savaites kariai dalyvavo baziniame kario savanorio įgūdžių kurse, vykusiame Pajūrio kariniame miestelyje ir generolo Povilo Plechavičiaus poligone.

Prieš priesaiką kariai intensyviai mokėsi: taktikos, ginkluotės valdymo, topografijos, ryšių, karo medicinos ir kitų kariui būtinų bazinių įgūdžių. Tapti Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) bendruomenės nariu nėra paprasta – privalu pasiryžti rimtiems išbandymams.

Priesaiką stebėjo artimieji ir draugai – žmonės, kurių palaikymas labai svarbus kariui.

NUKELTA Į 30 PSL.

ATKELTA IŠ 29 PSL.

Po priesaikos ceremonijos atgal į civilinį gyvenimą

„Tris savaites buvau dingusi iš socialinių tinklų. Tos savaitės buvo pilnos nuotykių, prakaito, purvo, lietaus, karščio, naujų žinių, naujų žmonių gyvenimo kelyje ir nepamirštamų akimirkų. Šiandien prisiekiau Lietuvai. Ir sugrįžtu dar stipresnė“, – sako Kurtuvėnų regioniniame parke dirbanti ir šiandien jau Prisikėlimo rinktinės 602-ojoje kuopoje tarnaujanti j. eil. Gerda Svirkaitė (27 m.). Karė savanorė savo malonumui užsiima funkciniu sportu, yra įveikusi ne vieną maratoną, profesionaliai sportuodama nevengia ekstremalių išbandymų – ateinančiais metais ruošiasi bėgti ultramaratoną Sacharoje.

Kursas, po kurio grįžti dar stipresnis

Gerda sako, nėra vienintelės priežasties, kuri būtų paskatinusi tapti kare savanore, viskas susidėjo iš daugybės aplinkybių, žingsnis po žingsnio vedusių į KASP. „Visų pirma paragino kolega iš Kurtuvėnų regioninio parko, jis tarnauja Prisikėlimo rinktinėje. Taip pat daug lėmė mano troškimas įgyti bazinių karinių žinių ir prireikus būti pasirengusiai ginti savo šalį, nes nenoriu palikti Lietuvos. Mėgstu išbandymus, ilgų nuotolių bėgimą, žygius. Man Krašto apsaugos savanorių pajėgų organizuotas bazinis kursas pasirodė puikus naujas iššūkis ir neprailgo, netgi norėčiau ilgiau taip pasitreniruoti.“

Ištvermės sporto entuziastė kitais metais ryžtasi vienam didžiausių savo gyvenimo iššūkių – Sacharos dykumoje planuoja įveikti 250 kilometrų. Juos būtų galima pavadinti smėlio ultramaratonu. Pirmą kartą šios varžybos surengtos 1984 m., jas organizavo prancūzų tautybės bėgikas Patrickas Baueris. Pradžioje jis vienas įveikė apie 350 kilometrų Sacharos dykumoje, o jau kitais metais prie prancūzo prisidėjo 23 bėgimo entuziastai. Tokios varžybos yra didžiulis išbandymas žmogaus kūnui ir psichikai. Organizmas dykumoje patiria didžiulį fizinį krūvį ir stresą, bėgdami sportininkai susiduria su įvairiais išbandymais ir emocijomis. Smėlio ultramaratono varžyboms reikia ilgai ir metodiškai ruoštis.

J. eil. Gerda Svirkaitė, Prisikėlimo rinktinės 602-oji kuopa

„Gyvenime teko patirti įvairių išbandymų, o juos įveikusi supratau, kad kitas mano tikslas turi būti bėgimas Sacharos dykumoje Maroke. Sportuoju nuolat. Turiu asmeninį trenerį ir su juo treniruojuosi beveik kiekvieną dieną, kartais būna net dvi treniruotės. Varžybos iš viso trunka septynias dienas. Kiekvienai dienai numatytas atskiras etapas, tačiau galutinę informaciją apie trasą ir jos specifiką sportininkai sužino tik atvykę į varžybų vietą. Visa distancija yra suskirstyta etapais, ilgiausias iš jų apie 80 kilometrų, kiti siekia 30–40 kilometrų“, – pasakoja varžyboms rimtai besirengianti Gerda.

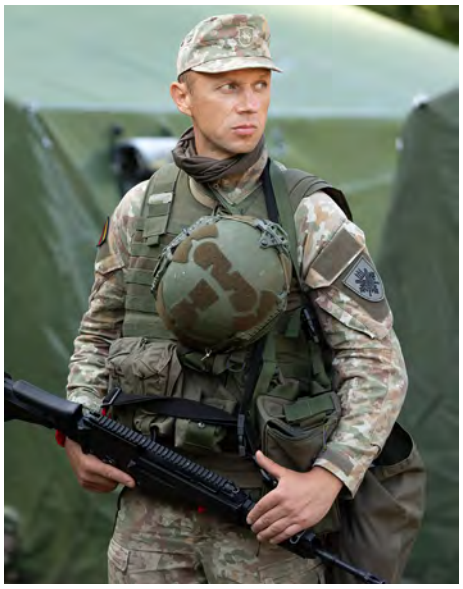
Patirtis mokymuose

Bazinio kurso mokymai Gerdai patiko nuo pirmos dienos – kareivinėse mergina jautėsi kaip namie, „savo vietoje“. Pati nustebo dėl gerų šaudymo pratybų rezultatų, nors iki tol nebuvo šaudžiusi koviniu ginklu. Dar besirengdama orientaciniam žygiui, Gerda nekantriai laukė priesaikos dienos. Su entuziazmu veržėsi tapti visaverte KASP kare.

„Sunkiausia dalis prieš trijų savaičių bazinį kursą buvo susitvarkyti buitį civiliniame gyvenime: tvarkingai perduoti užduotis ir palikti darbą. Namie liko naminiai gyvūnai, reikėjo rasti, kas juos prižiūri, taip pat susiderinti atvykimo į karinį dalinį logistiką. O toliau – trijų savaičių karinė patirtis ir puikus nuotykis“, – pasakoja j. eil. G. Svirkaitė.

J. eil. Albinas Zakarauskas
VILNIUS TECH Žinių ir technologijų perdavimo centro ekspertas

Motyvacija ir vertybių lūžis

„Esminis postūmis, paskatinęs rimtai susimąstyti apie savo vietą gynybos sistemoje, buvo 2022 m. prasidėjęs karas Ukrainoje. Mano požiūris iš pacifistinio „vis tiek mus kažkas apgins“ pasikeitė, kai supratau, kad individualus karinis pasirengimas yra būtinas mūsų visų saugumui, – sako VILNIUS TECH Žinių ir technologijų perdavimo centro ekspertas j. eil. Albinas Zakarauskas (49 m.). – Kasdienis mano sportavimas karinėse pratybose tik padeda. KASP yra puiki platforma tiems, kas nori prasmingai leisti laisvą laiką.“

Nusprendęs tapti kitokio rezervo kariu, praėjusiais metais Šiauliuose Albinas baigė bazinius komendantinių karių mokymus. Jam labai patiko, sutiko daug bendraminčių. Komendantinių karių kursuose instruktorių pareigas ėjo KASP Prisikėlimo rinktinės kariai savanoriai. Šie mokymai, stebint gerą instruktorių pasirengimą, įkvėpė Albiną ateiti į Savanorių pajėgas.

Savanoris kariuomenėje ypač vertina stiprų bendrystės ryšį ir draugystę, kuri susiformuoja, karinėse pratybose atliekant skirtas užduotis. Dabar Albinas sako: tik pasirengę ir sąmoningi piliečiai garantuoja, kad mūsų šalis bus daug stipresnė ir saugesnė.

Civilinis gyvenimas: bendradarbiai palaiko

Dirbdamas VILNIUS TECH Žinių ir technologijų perdavimo centre, Albinas padeda mokslo idėjoms rasti pritaikymą, įskaitant gynybos projektus. Nors aplinka akademinė, darbo kolektyve yra ir Šaulių sąjungos narių, ir KASP karių, tad dėl savo pasirinkimo jaučiasi aplinkinių palaikomas. Augina du vaikus: dukrai 19, sūnui 16 metų. Albinas skatina sūnų rasti savo kelią ir suprasti visuotinės gynybos svarbą savo pavyzdžiu. Laisvalaikiu aktyviai sportuoja (plaukimas, dviračių sportas, funkcinės treniruotės).

Pilietinė iniciatyva – peticija

A. Zakarauskas, neapsikentęs Rusijos agresijos Ukrainoje, 2025 m. inicijavo pilietinę akciją – kvietė pasirašyti Neįmanomo pasidavimo peticiją, išreiškiant tautos valią ginti save ir sąjungininkus agresijos atveju. Peticiją Lietuvoje pasirašė dešimtys žmonių. Kad įrodytų rimtus ketinimus, Albinas ryžosi tęsti pradėtus karinius mokymus ir po bazinių komendantinių karių kursų prisijungti prie karių savanorių bendruomenės.

Patirtis pratybose

Didelio psichologinio ir fizinio lūžio per bazinį kario savanorio įgūdžių kursą Albinas nepatyrė, nes jau turėjo karinių mokymų patirties. Nors buvo vienas vyriausių kurso dalyvių, aktyviai sportuojantis vyras greitai adaptavosi prie šarvinės liemenės ir kevlarinio šalmo svorio.

Iš pradžių buvo sunku prisitaikyti prie kariškos tvarkos: anot kariuomenės instruktorių, viskas turi būti tiksliai sudėliota (kuprinė, amunicija, liemenė, šalmas).

„Man, kaip sportininkui, intuicija visada sufleruoja apsikrauti kuo mažiau, bet kai supratau, kad kiekvienai užduočiai reikalinga visa ekipuotė ir konkretūs daiktai, savaip interpretuoti instruktorių nurodymų nekilo noras. Tarnauti tapo lengviau ir perpratus laiko planavimo naudą, – sako A. Zakarauskas. – Esu labai patenkintas instruktorių profesionalumu, karių rengimo sistemos nuoseklumu ir tarpusavio santykiais. Kai instruktoriai nori išmokyti, o ne pažeminti, tuomet su kariais daro viską – ir atsispaudimus, ir mankštą, ir t. t. Džiaugiuosi, kad dabartinėje Lietuvos kariuomenėje nebėra sovietinės kariuomenės bruožų. Manau, visa 132-oji savanorių laida gali patvirtinti, kad bazinis kursas buvo organizuotas profesionaliai.“

Gerda ir Albinas – nauji KASP bendruomenės kariai savanoriai – supranta karinių mokymų svarbą ne tik asmeniniam pasirengimui, bet ir indėliui į šalies saugumą. Abu yra aktyvūs, motyvuoti, kariniuose mokymuose radę ne tik išbandymų, bet ir bendraminčių bendruomenę, naują tikslą gyvenime.

Neįmanomo pasidavimo peticija

Mes, Lietuvos piliečiai, pareiškiame savo valią: jei Rusijos Federacija imtųsi karinės agresijos prieš bet kurią kitą laisvą šalį mūsų regione, tai laikytume ne atskiru konfliktu, o bendro saugumo ir laisvės puolimu.

Ne kartą istorijoje buvome palikti vieni. Ir mes atsimename tai ne tik kaip faktą, bet ir kaip skausmą bei pyktį – dėl to, kad mūsų laisvė buvo laikoma per maža, mūsų gyvybės per menkai svarbiomis. Mes nenorime, kad tai kada nors pasikartotų. Savo ruožtu ir patys, net jei esame maži, kitų vienų nepaliksime.

Todėl kviečiame Lietuvą, jos institucijas ir visus piliečius, esant tokiai grėsmei, veikti iš anksto – aiškiai, oriai ir be dvejonių.

Tai nėra karo troškimas. Tai – atsakomybė už savo laisvę, už kitų laisvę, kurią, kaip žinome, ne kartą bandyta atimti. Aiškus ir iš anksto pareikštas apsisprendimas gali tapti ne konflikto pradžia, o tuo, kas sulaiko smurtą – sprendimu, kuris kuria atgrasymą ne per grasinimus, o per aiškumą.

Šiandien sakome ačiū Ukrainai. Jų pasiaukojimas, jų atsilaikymas prieš agresiją davė mums laiko. Ne poilsiui, o susivokimui. Ne tam, kad ramiai lauktume, o tam, kad suprastume, ką kiekvienas iš mūsų turime daryti. Jie kovoja ne tik už savo žemę – jie krauju gina ir mus.

Šią peticiją pasirašau suvokdamas, kad vien žodis negins. Ir vis dėlto jis reikalingas – kaip pradžia. Nuo jo pradedu ir veikiu toliau – savo vietoje, savo būdu, tiek, kiek galiu. Aš liksiu, prisidėsiu, būsiu čia – kartu su kitais. Tai yra mano pareiga, kuri man atiteko kartu su laisve. Suvokiu ją protu ir širdimi. Pakviesiu ir kitus – žmones, kuriais pasitikiu. Daugelis kitų taps mano broliais ir seserimis, kai ruošimės ir ginsime laisvę.

AR ĮMANOMA DANIŠKŲ KURSŲ PATIRTĮ PRITAIKYTI BAZINIAM KURSUI?

Nuo teorijos prie praktikos

Karys savanoris **srž. Simonas Sprindys** daug metų talkininkavo Danijos „Home Guardo“ instruktoriams, vedantiems instruktoriaus kursą Lietuvos karo akademijoje. Anksčiau seržantas tarnavo Didžiosios Kovos rinktinėje, pastaruoju metu perėjo į Žemaičių rinktinę, kuri yra arčiau jo gyvenamosios vietos. Simonas taip pat skaito paskaitas Lietuvos karo akademijoje, turi privatų verslą. 132-osios laidos baziniame kario savanorio įgūdžių kurse (BKSĮK) jis buvo instruktorius, koordinavo kolegų veiklą: buvo atsakingas už planavimą, konspektus ir kasdieninę veiklą.

Civiliniame gyvenime Simonas darbuojasi archeologijos srityje, su savo įmone dalyvauja archeologiniuose kasinėjimuose, atlieka ekspertizes. Seržanto tarnybos stažas mūsų pajėgose – 14 metų. Žemaičių rinktinėje Simonas eina skyriaus vado pareigas ir sako, kad džiaugiasi tarnyba „ant žemės“ – vėl jaučiasi tikras pėstininkas. Savo skyriuje sėkmingai taiko Danijos kursuose įgytas vadovavimo ir metodines žinias. Kolegos dažnai kreipiasi į jį patarimo dėl instruktoriaus darbo specifikos.

Simonas yra baigęs tiek lietuviškus, tiek daniškus instruktoriaus ir vadybos kursus, todėl pagalbą kolegoms patyręs seržantas laiko įvertinimu ir mato savo darbo prasmę. „Deja, daniškų instruktoriavimo metodų, kur daugiausia dėmesio skiriama aktyviam kursantų dalyvavimui ir praktinių užduočių atlikimui, pritaikyti baziniam kario savanorio kursui beveik neįmanoma dėl laiko trūkumo ir didelio kursantų skaičiaus. Dalis užsiėmimų vyksta paskaitų forma, nors tai mažiau efektyvus mokymo metodas“, – sako daniškos karinės metodikos ekspertas. Anot srž. S. Sprindžio, bazinio kurso organizatoriams būtų naudingas detalus standartizuotas patikros sąrašas (angl. *checklist*), ką reikia atlikti pasirengimo etapais. Tai padėtų užtikrinti sklandesnį procesą, ypač kai kursas organizuojamas visose KASP rinktinėse „rato“ principu. Šiuo metu daug žinių ir rekomendacijų, kaip ir ką geriau daryti, perduodama iš lūpų ir lūpas.

Ko mokomi „bazinukai“

- **Žygiavimo, rikiuotės elementų, prisistatymo vadui.**
- **Karo medicinos.** Ji tampa vis svarbesnė disciplina tiek kurso, tiek tarnybos metu.
- **Karo topografijos.** Mokomasi skaityti žemėlapį, įskaitant kelis orientacinius žygius.
- **Šaudybos.** Ginklo valdymo testas ir šaudymas iš priskirtų „G-36“.
- **Inžinerijos.** Mokomasi kasti apkasus ir elgtis minų laukuose.

7 instruktoriaus patarimai kariams, kaip sklandžiai įveikti BKSĮK

Nebūk didvyriu, jei nereikia

Iš 117 BKSĮK pradėjusių karių pabaigoje liko 106. Pasitraukiama pirmiausia dėl emocinio diskomforto ar fizinių negalavimų – pėdų, kelių, sąnarių. Ne visi kurso dalyviai būna pakankamai pasirengę fiziškai arba tinkamai įvertinę senas traumas. Pasijutę prastai, nebūkite didvyriais ir laiku pasitraukite, kad nepaūmėtų ilgalaikiai negalavimai. Grįšite vėliau, kai sustiprėsite.

Ieškok įkvėpimo šaltinio

Vienos BKSĮK kursantės, sportininkės, pozityvus požiūris ir gebėjimas puikiai veikti stresinėse situacijose išryškino „atleto mentaliteto“ naudą KASP. Kiekvieno instruktoriaus svajonė, kad kurse būtų bent keletas tokių karių. Jie gali motyvuoti kitus.

Kursanto ABC

Teatras prasideda nuo rūbinės, o kariuomenė – nuo TVARKINGOS uniformos. Išvaizdos reikalavimai lygiai taip pat svarbūs kaip pagrindinės žinios apie karinius laipsnius ir statutus, specifinius elgesio kariuomenėje reikalavimus.

Motyvacijos kėlimas

Tradicinės kalbos prieš rikiuotę ne visada veikia, kai prasideda pratybos. Efektyviausia yra semtis patirties iš instruktorių. Jų asmeninis pavyzdys, empatija bei pagalba kursantams siekiant asmeninio tikslo tikrai veikia.

Klausyk instrukcijų

Kariuomenė yra sudaryta iš žmonių, puoselėjančių tarpusavio santykius. Atminkite, jūsų niekas nesistengia sulaužyti, perdaryti pagal griežtai karišką kurpalių. Svarbiausia – klausyti aiškių instrukcijų ir suprasti, ko tikimasi iš jūsų, naujokų; nebijoti prašyti instruktorių pagalbos, mokantis naujų dalykų. Pagrindinis BKSĮK tikslas – suteikti bendrą supratimą apie kariuomenę ir elgesį joje.

Brangink kiekvieną iš 18 dienų

Atsakant į kritiką, kad per 18 dienų nieko neišmokstama, palyginti su šauktiniams vedamais trijų mėnesių baziniais kursais, galima taikyti vairavimo mokyklos analogiją: kursas duoda supratimą ir formuoja pagrindus, o reikiama patirtis įgyjama vėliau, savo padalinyje. Trijų savaičių pakanka šiam suvokimui įdiegti.

Nebijok sniego

Vasarą vykstantys kursai yra populiariausi tarp jaunimo, nes tai moksleivių ir studentų atostogų metas. Kiekvienas metų laikas turi savo privalumų ir trūkumų. Blogos gamtos sąlygos (sniegas, šlapdriba) sunkina karių kasdienybę, tačiau stiprina komandos ryšį ir patį karį.

Linkiu visiems instruktoriams neprarasti energijos ir noro tobulėti, grįžtamojo ryšio. Sakoma, kad stovintis vanduo virsta pelke, todėl reikia nuolat mokytis ir tobulėti.

Srž. Simonas Sprindys

Ltn. Aurimo Mockaus, gr. Michailo Lysenko ir eil. Lidijos Krivickienės nuotraukos

Neišvengiamas dabarties poreikis – BOS operatorių rengimas

Šį rudenį Dainavos rinktinėje vyko pirmojo asmens vaizdo, arba FPV, bepiločių orlaivių kursas.

Šiais mokymais siekiama iki metų pabaigos rinktinėje išplėtoti bepiločių orlaivių būrio pajėgumą – bus parengtos žvalgybinių ir FPV dronų komandos. Dabartiniame kurse daugiausia dėmesio skiriama dronų valdymo įgūdžiams, tolesnės pratybos apims sudėtingesnes taktines situacijas, žada organizatoriai.

„Rinktinėje mokosi rotorinio tipo bepiločių orlaivių sistemų (BOS) ir FPV atakos dronų operatoriai, – sako Krašto apsaugos savanorių pajėgų (KASP) Dainavos rinktinės štabo karininkas kpt. Kęstutis Mincė. – Parengtų operatorių reikia neišvengiamai ir labai skubiai. BOS operatorių rengimo kursas rinktinėje vyksta pe pirmą kartą. Dronų valdymo įgūdžius Dainavos rinktinėje išbandėme dar vykdydami taikos meto užduotis, kai buvo kilęs ažiotažas dėl kontrabandinius krovinius gabenančių oro balionų. Drauge su pasieniečiais kėlėme savo BOS – ne tik buvome naudingi Valstybės sienos apsaugos tarnybai, bet ir galėjome tobulinti įgūdžius realioje situacijoje.“

Anot dronų operatorių kursą Dainavos rinktinėje kuruojančio kpt. K. Mincės, dronai yra santykinai nauja, bet kritiškai svarbi šiuolaikinės karybos sritis. Šiemet rinktinėse steigiami bepiločių orlaivių vienetai (būriai), gaunama nauja įranga, todėl siekiant išplėtoti pajėgumą turi būti parengtas personalas. „Kursas bus vykdomas nuolatos, taip užtikrinant, kad visas numatytas personalas būtų parengtas tinkamai ir laiku. Be to, taip galima sumažinti krūvį kariuomenės mokymo įstaigoms, – aiškina karininkas. – Rinktinė nuolat bendradarbiauja su Birutės ulonų batalionu – naudojasi Alytaus profesinio rengimo centre atidarytu dronų centru, mokymo klase ir FPV dronų trasa karinio miestelio teritorijoje, keičiasi instruktoriais ir įranga.“

Pradėjus mokymus, rinktinė gavo keletą dronų komplektų, pasakoja kurso vadovas. Anot jo, įrangos galėtų būti daugiau, ypač FPV dronų, kurie dėl intensyvaus naudojimo ir susidūrimų su kliūtimis dažnai lūžta, ypač pratybose. Gerai, kad rinktinėje veikia vadinamosios dronų dirbtuvės, kuriose jie yra remontuojami.

Mokomės ir virtualiai, ir realiai

Mokymo etapai skirstomi į teorinius ir praktinius. Teoriniuose kariai supažindinami su pilotavimo principais, pulteliu, drono veikimu, techninėmis ir taktinėmis dronų galimybėmis.

Antra kurso dalis skirta skraidymo praktikai. Ji atliekama specialiose vietose: Alytaus profesinio rengimo centre, specialiai įrengtuose FPV skraidymo laukuose karinio miestelio teritorijoje, aerodrome.

Pasak kurso vadovo, mokytis pradedama kompiuteriniu simuliatoriumi:

Kpt. Kęstutis Mincė
Dainavos rinktinės štabo karininkas

praktikos užduotys atliekamos virtualioje aplinkoje. Prasidėjus praktikai, iš pradžių skraidinami „Whoop“ tipo (labai maži) ir „penktukais“ vadinami penkių colių skersmens – vadinamieji pradedančiųjų – FPV dronai, kurie yra mažiau pažeidžiami. Pažengę kursantai pereina prie „dešimtukais“ vadinamų dešimties colių dronų. „Galutinis egzaminas vyksta naudojant didesnius dronus, kurių valdymas yra sudėtingesnis, – pasakoja kpt. K. Mincė. – Kitos taktinės detalės, tokios kaip maskavimas ar elgesys su priešo dronais, detaliau nagrinėjamos vėlesnėse pratybose.“

Šiuo kursu BOS specialistų rengimas nesibaigia. Pilotai ir operatoriai turi nuolatos palaikyti kvalifikaciją, praktikuotis skraidindami dronus ir dalyvauti pratybose. Tai integruota kovinio rengimo dalis. Tai jie daro tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse (Latvijoje, Estijoje, Lenkijoje ir t. t.). Be to, su turimomis priemonėmis kariai dalyvauja pratybose ir vykdo rinktinei skirtas užduotis, pavyzdžiui, taikos meto užduočių operacijose.

„Mūsų tikslas ambicingas, – sako Dainavos rinktinėje dronų operatorių mokymus kuruojantis karininkas. – Tikimės, ateityje kiekvienas karys gebės valdyti droną, bent jau paprastoms žvalgybos užduotims vykdyti. FPV drono operatoriaus specializacija taps tokia pat įprasta ir svarbi kaip, pavyzdžiui, šaulio. Žinoma, progresas priklausys nuo materialinės bazės aprūpinimo. Tikimasi, kad didelis žingsnis į priekį gali būti per artimiausius penkerius metus.“

NUKELTA Į 36 PSL.

Kurse dalyvavo ir dronų valdymą pirmąkart išbandantys kariai savanoriai, ir pažengusieji – baigę atitinkamų kategorijų dronų valdymo teorijos mokymus, ir turintys nuosavus bepiločius orlaivius.

Dalis kurso dalyvių bepiločių orlaivių valdymą pasirinko kaip specializacijos kryptį ir patys įsigijo nuosavą droną, kad įgūdžius galėtų toliau tobulinti. Po teorinės dalies, kurioje buvo supažindinti su FPV dronų valdymo principais, bepiločio orlaivio konstrukcija ir naudojama programine įranga, kurso dalyviai atliko skrydžius simuliatoriumi.

Įveikę šį etapą, kariai savanoriai perėjo prie praktinio skraidymo „Whoop“ tipo FPV, toliau mokėsi skraidinti penkių colių FPV, o kursas baigtas įgūdžių vertinimu valdant dešimties colių skersmens orlaivius.

ATKELTA IŠ 35 PSL.

Dar 2024 m. Lietuvos kariuomenės mokykloje surengtas pirmas kovinių FPV dronų kursas ir parengti pirmieji instruktoriai. Panašių kursų per dvejus metus buvo ne vienas – įvairiuose kariuomenės mokomuosiuose daliniuose, tarp jų užsienyje, bendradarbiaujant su sąjungininkais.

Kariuomenės vadovybė 2024 m. numatė FPV pajėgumus plėtoti savanorių pajėgose. Tuomet KASP buvo numatyta suformuoti kovinių dronų būrius su FPV ir kitomis sistemomis. Dronai yra integruojami į mūšio sistemą, kad papildytų, o ne pakeistų kitus kariuomenės ginklus.

Karių savanorių rengimas koordinuojamas pažengusių specialistų ir sutelktas jų rankose. Dalį kompetencijų instruktoriai yra įgiję Lietuvos kariuomenės mokyklos, Juozo Lukšos mokymo centro ar civilinių įstaigų organizuojamuose dronų operatorių kursuose.

Žvelgiant iš savanorių rinktinių perspektyvos, FPV dronas svarbus ne vien kaip skraidantis aparatas. Formuojamas visas pajėgumas: operatorius, instruktorius, technikas, mokymo sistema, remonto, atnaujinimo galimybės.

Pirmojo asmens vaizdo, arba FPV, dronas valdomas iš operatoriaus perspektyvos: žmogus realiuoju laiku mato tai, ką mato drono kamera.

Tai suteikia galimybę operatoriui koreguoti skrydį pagal realią situaciją. Dėl to FPV tapo priemone, leidžiančia kompaktišką sistemą panaudoti prieš konkretų objektą.

Klasikiniai FPV dronai pasižymi labai dideliu manevringumu. FPV principas leidžia operatoriui tiksliai kontroliuoti santykinai mažą ir judrų aparatą.

FPV gana lengva prižiūrėti, tai nėra „įšaldyta“ technologija: gali būti keičiami ryšio, vaizdo perdavimo, navigacijos, apsaugos nuo elektroninės kovos ir kiti komponentai. Galimybė greitai keisti konstrukciją yra vienas didžiausių skirtumų nuo tradicinės karinės technikos. FPV dronų technologijos itin greitai tobulėja.

Bijoti galima ir reikia, bet užduotį vykdyti šaltu protu

FPV bepiločių orlaivių kurso Dainavos rinktinėje instruktorius pasakojimą pradeda nuo priežasčių, kodėl jam labiausiai patinka dirbti su FPV dronais.

"

Tai yra tik rankiniu būdu pilotuojamas bepilotis orlaivis ir sėkmė priklauso nuo patirties, t. y. kiek karys į treniruotes su šiuo dronu yra įdėjęs laisvalaikio, kiek sukaupęs įgūdžių. Neatmesčiau ir fantazijos elemento pilotuojant FPV, tačiau gerą rezultatą gali pademonstruoti tik tie pilotai, kuriems skraidymas yra ne vien darbas, bet ir laisvalaikis.

FPV dronų kategorijos: 3, 5, 7 ir 10 colių

Vadinamieji sinevupai (angl. *Cinewhoop, cinema + whoop*), vieni mažiausių – **3 colių kategorijos droniukai**, idealiai tinka įspūdingiems skrydžio kadrams renginiuose, pastatuose ir t. t. filmuoti. Anot instruktoriaus, šie droniukai iš skrydžio perspektyvos gali parodyti ne tik tai, kas vyksta mažytėse erdvėse: pilotas gali droną priversti įskristi pro langą, pro duris, apskristi aplinkui ar net panardyti tarp žmonių, kurie pastate kažką veikia. „Čia yra įdomioji darbo su šiais dronais dalis. Šios kategorijos droniukai greitai neskrenda, jų funkcija – parodyti bendrą vaizdą. Karyboje sinevupo galimybės naudojamos pastatams valyti, nes su šiuo mažyliu pilotas gali įskristi į pastatą nerizikuodamas gyvybe ar sveikata. Įskridai, pavyzdžiui, pro langą, patikrinai kelis kambarius ar kokią laiptinę ir jau matai, ar ten užbarikaduoti praėjimai, o gal užminuota, – apie drono galimybes pasakoja mokymų vadovas. – Tiesa, jei yra atotampos siūliukas, to su šiuo aparatu nepamatysi. Pilotas, matydamas vaizdą, iš karto savo vieneto kariams gali perduoti informaciją.“

5 colių FPV drono panaudojimas yra platesnio spektro. Civiliniame gyvenime šiuo dronu galima ne tik filmuoti gamtą, bet ir fiksuoti, pavyzdžiui, sporto varžybas, kuriose dronas skrenda ir lenktyniauja su važiuojančiu automobiliu ar seka paskui sportininkus bėgimo varžybose. Čia ir vėl daug dalykų lemia piloto meistriškumas. Atskira drono galimybė – pasiekti tinkamą greitį ir trasos įveikimo laiką.

Dronų mokymo klasės instruktorius sako, kad šis 5 colių dronas gali skristi ir vadinamuoju laisvuoju – *freestyle* būdu. Tai vienas labiausiai įtraukiančių valdymo būdų, kai bepilotis orlaivis skrenda išraiškingai ir net akrobatiškai aplink įvairias kliūtis. „Tai piloto fantazijos išraiška. Galima daryti visokius triukus: įnerti pro namo stoglangį ir paskraidžius viduje vėl išskristi laukan, – pasakoja karys. – 5 colių dronas yra pakankamai didelis, kad būtų greitas. Atitinkamai surinktas pasiekia ir 200 km/h greitį. Karyboje toks aparatas gali nešti kažką nedidelio, pavyzdžiui, granatą. Tam jis yra pakankamai stiprus.“

7 colių, arba *long-range*, dronas yra užtektinai didelis, kad galėtų nuskristi iki 10 km atstumą. Kalbant apie karinius dalykus, šis aparatas tikrai gali nešti nedidelį sprogmenį. Jį galima paleisti žemyn arba naudoti droną kaip kamikadzę. Jei norime, kad dronas skristų kuo toliau ir kuo aukščiau, turime jam primontuoti kuo galingesnę ir kuo didesnę bateriją. Kaip sako instruktorius, 7 colių dronas yra gana pigus, kad negaila būtų jo aukoti karo atveju, siekiant tikslo. „Tokio drono kaina yra apie 500 eurų, karo matematikoje tai nėra daug. Civiliniame gyvenime šis 7 colių dronas su pakankama baterija gali filmuoti nuostabias panoramas – kad ir skrydžius per kalnus ir tarpeklius, pakildamas net į kelių kilometrų aukštį ir nerdamas žemyn.“

FPV dronai gali įskristi pro langą, patikrinti kelis kambarius, kokią laiptinę ir jau matai, kur geriausia numesti sprogmenį.

Dronų klasės mokytojas paaiškina, kaip jaučiasi pilotas, valdydamas didesnio svorio droną: „Atsiranda iššūkių. Dronas tampa tarsi sunkesnis. Nutinka toks keistas dalykas, kai pilotas, užsidėjęs akinius, pasijunta, tarsi sėdėtų pačiame drone, kaip automobilio salone. Jaučia kiekvieną apsunkusį drono judesį. Aerodinamiką svoris tikrai veikia: atrodo, tarsi sėdėtum vairuotojo vietoje, spaustum greičio pedalą, o mašina netrauktų. Arba kitas palyginimas: pilotui atrodo, tarsi atrakcione lekia amerikietiškais kalneliais, o iš tiesų sėdi ant žemės.“

NUKELTA Į 40 PSL.

FPV dronu galima filmuoti gamtą, fiksuoti sporto varžybas, kuriose dronas skrenda ir lenktyniauja su važiuojančiu automobiliu ar seka paskui sportininkus bėgimo varžybose.

ATKELTA IŠ 39 PSL.

10 colių dronuose, anot patyrusio dronų valdymo specialisto, yra didesni tiek propeleriai, tiek rėmas. Pagal gamintojo instrukciją, sustiprintos konfigūracijos 10 colių dronai, gali pakelti iki 7 kg bendro svorio, sudėjus, kiek sveria dronas, baterija, nešamas krovinys. Toks aparatas gali panešti nemažą svorį, o tai reiškia – neblogus sprogmenis.

Dronai artileristus pavaduoja, bet nepakeičia

Kariniai dronai (ypač FPV ir dronai kamikadzės) gali būti lyginami su artilerija ir tam tikrais aspektais ją dubliuoja, tačiau negali jos visiškai pakeisti. Šiuolaikiniuose konfliktuose dronai atlieka itin svarbų vaidmenį, naikinant priešo taikinius. Ir yra naudojami kaip „kišeninė“ artilerija, ypač kai trūksta tradicinių sviedinių.

Vis dėlto, karinės inžinerijos ekspertų vertinimu, tai yra dvi skirtingos sistemos, turinčios ir privalumų, ir trūkumų.

„Kai aš pats kursuose mokiausi dronų valdymo, tai 7 colių dronais nešėme „kleimorus“, t. y. gabendavome ir detonuodavome kryptinio veikimo sprogmenis. Į aparato svorį pliusuodavosi 500 gramų plastito, paties korpuso ir baterijos svoris, bet rezultatas būdavo puikus. Pusė kilogramo sprogiosios medžiagos padaro pakankamai žalos“, – pasakoja instruktorius.

Detonacijai esą reikia priedėlio su laideliu, kuris reikiamu metu veikia kaip saugiklis, aktyvuojasi per dvi minutes nuo kaiščio ištraukimo. „Ištraukus kaištį, atsiranda signalas, kad drono krovinys gali sprogti. Sprogimas gali įvykti, aktyvavus nuotoliniu būdu ir detonavus sprogmenį. Arba taikinį galima naikinti kontaktiniu būdu, dažniausiai skraidančiam aparatui kažkur atsitrenkus, – pasakoja dronų kursų mokytojas. – Kuo dronas didesnis, nors ir sunkesnis valdyti, pavyzdžiui, tempia į šoną posūkiuose, tuo didesnę sprogimo galią turinčią medžiagą jis gali panešti. 7 ir 10 colių dronai yra skirti su kroviniu skristi didesnius atstumus.“

Dronų skrydžių kliūtys

Vardydamas įveikiamas ir neįveikiamas kliūtis dronų skrydžiams, instruktorius mini priešdroninius tinklus, tankius miškus, neteisingai suprogramuotus skrydžius, judančius taikinius, drono signalo aptikimo ir perėmimo priemones, antidroninius šautuvus ir t. t.

„Pliaupiant lietui dronas gali skristi, jeigu visi jo elektronikos komponentai izoliuoti, didesnių colių FPV dronams vėjas taip pat nebaisus. Akivaizdžiausia kliūtis yra priešdroniniai tinklai. Vienas dronas kiaurai tinklo neperskris, ypač jei iš tinklo padarytas vadinamasis kupolas. Pirmas skrendantis dronas tinkle padarys tik skylę. Antruoju dronu įskrisi ir gal net pasieksi tikslą, o gal tam reikės ir trečio. Iš Ukrainos pavyzdžių matome, jog į tą pačią vietą vienas po kito siunčiami kokių 15 dronų spiečiai, kurie galiausiai pasiekia tikslą. Pirmi suardo tinklą, o paskutiniai pro skylę suskridę atlieka užduotį, – pasakoja karys. – Dar viena kliūtis dronams yra tankūs miškai. Pro lapijos ar spygliuočių

Antidroninių tinklų palapinė, kurią įrengė karo inžinieriai

tankumyną prasibrauti neįmanoma. Kadangi drono kamera yra fiksuoto kampo ir tvirtai pritvirtinta prie korpuso vienoje pozicijoje – dažniausiai nukreipta tiesiai į priekį arba šiek tiek žemyn, – piloto matymas yra ribotas. Nebent paleisi droną žemyn ir pažiūrėsi, ar yra kur kokia proskyna. Visiškai aklas nesi, bet piloto matomumas pakibus virš miško tankmės ribotas. Pieva bėgantį žmogų matysi iš toli, o miške taip nebus. Aparatą skraidinantis pilotas turi žinoti, kur jis yra, tada gal pasiseks droną panaudoti taikiniui sunaikinti.“

FPV bepiločių orlaivių kurso instruktorius sako, kad svarbiausia jo užduotis yra kursantus išmokyti FPV dronų valdymo principų. „Pats skridimas, ar valdomas rankiniu būdu, ar automatinėmis skrydžio funkcijomis, pavyzdžiui, GPS ryšio priemonėmis, iš esmės nesikeičia. Keičiasi tik valdymo technologijos: galima valdyti optiniu kabeliu, radijo bangomis ar naudojant „Starlink“. Nors dronų valdymo principai visada tie patys, svarbu paminėti dar vieną dėmenį: suprogramuoti droną taip, kad jis skristų į taikinį. Dronas nuskris tiksliai ten, kur jam nurodyta. Minusas tas, kad taikiniui pasislinkus iš suprogramuoto skrydžio kelio aparatas nepataikys. O kai droną pilotas valdo pats, skris ten, kur karys nurodo, – aiškina pašnekovas. – Kadangi dronų valdymo technologijų yra gausybė, pateiksiu pavyzdį. Dronas nupilotuojamas į reikiamą vietą, bet operatorius mato, jog taikinys ar bėga, ar važiuoja. Tuomet galima aktyvuoti automatinio sekimo funkciją, kai drono programinė įranga pati sufokusuoja ir seka pasirinktą objektą be nuolatinio operatoriaus įsikišimo. Taikinys lydimas iki paskutinės sekundės, kol pataiko. Bet, pasikartosiu, iki to taikinio pilotui reikia droną nuskraidinti. Net jei dronas, suprogramuotas aktyvuoti automatinio sekimo funkciją, atsidurs taikinio buvimo vietoje, pats nesugalvos, kad reikia būtent tą taikinį naikinti. Taigi, žmogus visada reikalingas.“

Dar viena dronų kliūtis – antidroninis šautuvas, blokuojantis ir perimantis tam tikrų dažnių bangas.

Pasakodamas apie dronų kurso temas ir pratybas, instruktorius mini, jog mokoma, kaip elgtis, kai priešiškų dronų aptikimo ir perėmimo priemonės praneša apie svetimą BOS. „Dažniausiai naudojama ukrainiečių sukurta nešiojamoji drono vaizdo signalo aptikimo ir perėmimo priemonė. Šis įrenginys yra skirtas perspėti apie artėjančius FPV dronus kamikadzes, žvalgybinius dronus, fiksuoto sparno aparatus. Matydami vaizdą, kariai ar civiliai gali suprasti, iš kurios pusės dronas atskrenda, ką stebi ir kas yra jo taikinys. Tai suteikia kelias kritines minutes pasislėpti arba pasiruošti elektroninės kovos priemones. Tarkime, būnant miške pastebimas artėjantis objektas. Dronistams tenka arba ieškoti priedangos ir slėptis, arba bandyti artėjantį aparatą įveikti, t. y. sunaikinti, – realią situaciją vaizdžiai pasakoja karys. – Vienos taisyklės, kaip elgtis, nėra. Gal šitas daiktas spinduliuoja labai mažą galią ir tu jį vėlai aptiksi. Arba šviečia kaip švyturys ir tu jį matai iš toli.“

Dar viena dronų kliūtis – tam tikrų dažnių bangas blokuojantis ir perimantis antidroninis šautuvas. Jei tavo dronas pakankamai išmanus, pavyzdžiui, veikia trimis dažniais, tai, antidroniniam šautuvui blokavus vieną jo dažnį, dronas gali automatiškai peršokti į kitą. Bet jeigu antidroninio ginklo valdytojas sugebėjo užblokuoti visą dažnio spektrą – tai viskas. Dronas arba krenta, arba, jei suprogramuotas kitaip, gali skristi tiesiai, kol į kažką atsitrenks.

NUKELTA Į 42 PSL.

ATKELTA IŠ 41 PSL.

Kursų dėstytojo nuomone, kad būtum geras operatorius, reikia mokėti suvaldyti azartą. „Kuo azartiškiau elgiesi su bepiločiu orlaiviu, tuo daugiau nori padaryti visokių triukų, o tada pasipila klaidos. Geram operatoriui reikia susikaupimo ir koncentracijos vykdant užduotį. Nesvarbu, kad užduotis paprasta – nuskristi ir sunaikinti. Jei operatorius sugalvos dar panardyti aukštyn žemyn, jau bus negerai.“

Šiemet ir pernai – prizinės vietos Lietuvos kariuomenės FPV dronų taktinėse varžybose

Pasakodamas apie pernai vykusias FPV dronų taktines varžybas, instruktorius sako, jog renginyje dronų skrydžiams buvo sukurtos ribotos erdvės sąlygos. Joje pilotas privalėjo ne tik išsaugoti sveiką droną, bet ir surasti besislepiantį taikinį. Kuo didesnis buvo bepilotis aparatas, tuo didesnio meistriškumo reikėjo pilotui. „Skraidinome minimalių galių dronus, tačiau esant įvairiems trikdžiams, kurie pilotą įstumia į nekomfortišką situaciją. Pavyzdžiui, vaizdas darosi neaiškus, atsiranda rizika į kažką atsitrenkti ir pan. Automatiškai atsiranda jaudulys, su kuriuo reikia tvarkytis. Jei esi patyręs, susitvarkai. Varžybose buvo rungčių, kuriose taikiniai slepiasi – nelaukia vidury lauko, o atsiranda tai pastatuose, tai miškuose, tai laukia užsimaskavę. Visos skrydžio erdvės suspaustos taip, kad 7 colių dronu tu skraidai maždaug 6 kvadratinių metrų dydžio kambaryje. Visur turi tilpti ir neatsitrenkti, antraip drono gyvybei ateis galas.“

Kursantai – smalsiausia auditorija

FPV bepiločių orlaivių kurse Dainavos rinktinėje buvo karių, kurie pirmą kartą bandė valdyti droną, ir tų, kurie nusipirkę praktikuojasi laisvalaikiu.

„Turiu pasakyti, kad visiems sekėsi neblogai, tačiau turintiems šiokios tokios patirties – dar geriau. Jie čia atėjo gilinti žinių ir geria tas, kurių dar neturi, nekantrauja, kada galės skraidinti kuo didesnius dronus realybėje, – apie kursantus pasakoja mokytojas. – O aš visiems kartoju: didelio ar mažo drono valdymo principai yra tie patys, tik su didesniais aparatais reikia daugiau susikaupimo. Pavyzdžiui, mano paties pažintis su dronais buvo savarankiška 2017 m. Nusipirkęs ir susirinkęs, per antrą skrydį sudaužiau. Tada prasidėjo remontas ir bemiegės naktys žiūrint „YouTube“, skaitant informaciją ir instrukcijas.“

Artėdamas prie potencialaus taikinio, bepiločio orlaivio operatorius pilotas per savo akinius mato tiesioginį, dinamišką vaizdą iš drono priekyje sumontuotos kameros, papildytą skrydžio duomenimis: jis stebi realaus laiko informaciją, baterijos įkrovimo lygį, ryšio stiprumą ir vaizdo signalo kokybę bei dirbtinį horizontą.

Dėstytojas kursantams yra pasakojęs apie savo patirtį dronų operatorių kurse, kai skraidinti mokėsi su tikrais sprogmenimis. „Va čia jau turi išlikti labai šaltų nervų. Tavo sprendimai turi būti padiktuoti ne jausmų, jaudulio ar baimės, o užduoties. Atėjai, nuskridai, susprogdinai. Padarei, ką reikia daryti, – pabrėžia karys. – Teko patirti ir tokių dalykų, kai pakilęs pajunti, kad kažkas negerai. Tenka priimti sprendimą grįžti su tikru sprogmeniu pas kitą karį. Todėl valdant droną rankos turi nesudrebėti, protas išlikti šaltas, o bepilotis turi gražiai, tiesiai nusileisti, niekam šalia esančiam nepakenkdamas. Beje, ir man teko priimti droną, kuris parskrido su sprogmenimis. Reikėjo jį paimti ore, iš naujo pastatyti, nes programa nesuveikė – neišsitraukė kamštis ar kažkas panašaus. Taigi tokiais atvejais turi suvaldyti save ir veikti šaltais nervais, kad žmonės nenukentėtų. Bijoti galima ir reikia, bet užduotį vykdyti privalu šaltu protu.“

Alfredo Pliadžio, št. srž. Arno Čemerkos, gr. Michailo Lysenko, gr. Martyno Klimašausko, gr. Viliaus Džiavečkos, „Big Adventure“ nuotraukos

Mokinio įspūdžiai

Vilius – Dainavos rinktinės karys savanoris, kuris daugiau nei trejus metus tarnauja KASP ir mokosi valdyti dronus. Su vaikinu aptarėme dronų operatorių mokymus kariuomenėje, asmeninę patirtį, karys taip pat turi patarimų norintiems pradėti pilotuoti FPV dronus.

Karys savanoris dronais domėjosi jau kurį laiką, prieš pradėdamas mokslus pats buvo įsigijęs mažą FPV aparatą, jį laisvalaikiu skraidindavo, įkvėptas sėkmingų dronų operacijų Ukrainoje. Savanorį labiausiai domina taktinis dronų pritaikymas, kaip jie toliau bus integruojami padaliniuose, įvertinant Ukrainos operatorių patirtį kare. Karo lauko sąlygomis, sako, labiausiai intriguoja ne pats rezultatas, o techniniai sprendimai, antenų įrengimas, darbo užkulisiai, kurie įprastai nerodomi viešumoje.

Anot Viliaus, pagrindinis iššūkis – pajusti aparatą, jo matmenis ir valdymą. Tai panašu į mokymąsi važiuoti dviračiu, kai įgūdžiai lavėja praktikuojantis. Sėkmės pavyzdys: vienas kolega per dvi valandas, iki tol visai nevaldęs drono, išmoko skraidyti ratais. Laikas, reikalingas minimaliems įgūdžiams įgyti, yra individualus.

„Nereikia būti kompiuterinių žaidimų mėgėju ar turėti specialių įgimtų gebėjimų. Kiekvienas gali išmokti valdyti droną, jei turi kantrybės ir noro įdėti darbo. Pradedantiesiems geriausiai padeda kompiuteriniai simuliatoriai. Dronų valdymo schemos skiriasi nuo daugumos žaidimų, todėl žaidimų patirtis nėra tiesiogiai perkeliama. Vis dėlto jaunystėje žaisti taktiniai ir strateginiai ar šaudyklių žaidimai dažnai paskatina susidomėjimą karyba ir dronais. Karo darbas su dronais nėra fiziškai sunkus, tačiau pradėjus praktikuotis tinkamai išsirinkti ir įsirengti poziciją yra labai svarbu.

Gr. Michailo Lysenko nuotraukos

Specialistai siūlo 20–100 valandų skraidyti simuliatoriumi, o tada pereiti prie realaus aparato. Savanoris pats praleido 30 valandų simuliatoriuje, prieš pradėdamas skraidinti savo mažą, klaidoms atlaidų droną.

Karys pasakoja, kad pirmąjį savo droną susirinko pats. „Yra dviejų tipų dronai: uždaros sistemos, panašiai kaip „Apple“ produktai, kuriems reikia profesionalaus remonto, ir modulinės sistemos, kurias galima susirinkti ir taisyti pačiam, keičiant dalis. Pastarieji yra patogesni pradedančiam vartotojui“, – pataria kurso dalyvis Vilius.

Viliaus patarimai būsimiems dronų operatoriams

- Išbandyti simuliatorių: rasti ir nusipirkti pultą. Paskraidyti 4–5 valandas, kad suprastumėte, ar patinka, ar sekasi.
- Jei planuojate naudoti FPV akinius, išbandykite juos, kad įsitikintumėte, ar nejaučiate diskomforto, pavyzdžiui, ar nepykina.
- Skrydžiai simuliatoriumi gali atrodyti lengvesni ar ne visai tikroviški, nors kūrėjai tvirtina, kad atitiktis yra 1:1.
- **Klaidos kaina:** simuliatoriuje sudužus dronui, tiesiog paspaudi mygtuką ir skrendi toliau, o sudužęs realus dronas reiškia finansinius nuostolius ir remonto vargus.

THREOD vertė ir nauda

Pirmosios rinktinės žvalgybos būrio pratybose sutinkame *Threod Systems* drono EOS C VTOL pilotą. Karys susirūpinęs, nes stiprus rudens vėjas neleidžia pradėti dirbti šiam nuostabių galimybių orlaiviui. Anot žvalgo, šis Estijoje gaminamas fiksuoto sparno orlaivis yra skirtas žvalgybai, stebėjimui, taikiniams aptikti. „Dieninė kamera ir termovizorius leidžia rinkti vaizdinę informaciją šviesiuoju ir tamsiuoju paros metu. Pagrindinė THREOD vertė – suteikti vadams informacijos apie stebimą teritoriją ir joje vykstančius pokyčius“, – dėsto karys.

Techninė charakteristika

- Skrydžio trukmė – iki 2 valandų.
- Didžiausias skrydžio atstumas – 100 km įskaitant grįžimą.
- Ryšio nuotolis – iki 40 km, kai yra tiesioginis radijo matomumas.
- Kreiserinis greitis – 61 km/val.
- Didžiausias greitis – 90 km/val.
- Skrydžio aukščio lubos – 4 500 m virš jūros lygio.

Kas THREOD trukdo atlikti užduotis

- **Oro sąlygos:** vėjas, krituliai, temperatūra, apledėjimas gali riboti skrydį.
- **Matomumas:** rūkas, debesys, dūmai, augmenija gali sunkinti stebėjimą.

Duomenys iš oficialios gamintojo svetainės

Standartinė *Threod Systems* dronų EOS C VTOL operatorių mokymo programa trunka tris savaites. Gr. Michailo Lysenko nuotraukos

Threod Systems dronas EOS C VTOL skrenda sujungdamas daugiarotorio ir fiksuoto sparno orlaivio savybes. Pakildamas sraigtais sukuria vertikalią trauką, todėl jam nereikia įsibėgėjimo tako ar paleidimo įrenginio. Pereidamas į horizontalų skrydį, jis pradeda skristi kaip lėktuvas: judėjimą pirmyn užtikrina propelerinė pavara, o keliamąją jėgą sukuria sparnai.

Kadangi drono techninė charakteristika leidžia atlikti ir aukštesnio taktinio, ir žemesnio operacinio lygmens užduotis, KASP užduočių vykdymui sistema gali suteikti platesnį situacijos vaizdą: padėti stebėti didesnę teritoriją, pastebėti judėjimą, papildyti ant žemės veikiančių žvalgų informaciją. „Taip galima sumažinti poreikį siųsti karius į kiekvieną stebimą vietą, o vadams suteikti daugiau laiko sprendimams priimti“, – įvertina pilotas.

Šį droną, pasak žvalgo, valdo du operatoriai: pilotas prižiūri skrydį ir orlaivio būklę, o kameros operatorius valdo stebėjimo įrangą, analizuoja vaizdą ir išskiria reikšmingą informaciją. „Konkreti komanda gali turėti papildomų vadovavimo, ryšio, aprūpinimo funkcijų. Paruošti droną užduočiai ir paleisti skristi paprastai užtenka 10 minučių, žinoma, priklauso ir nuo drono operatorių parengimo lygio bei praktikos, – pasakoja karys. – Tačiau iššūkis yra ne vien orlaivio valdymas. Reikia suderinti saugų skrydį, kameros darbą, vaizdo interpretavimą, informacijos perdavimą laiku. Svarbūs ir praktiniai dalykai: akumuliatorių priežiūra, įrangos techninė būklė, komandos susidirbimas, dėmesio išlaikymas atliekant ilgesnę užduotį.“

THREOD piloto teigimu, pratybose ši orlaivio sistema gali padėti vadams geriau suprasti situaciją, stebėti imituojamo priešininko veiklą, tikrinti žvalgų pranešimus. Vaizdinė medžiaga gali būti naudinga ir aptariant baigtą užduotį: vertinant padalinių judėjimą, maskuotę, priimtus sprendimus. „Dar viena nauda, kad mokomasi bendradarbiauti. Kariai treniruojasi suformuluoti žvalgybos poreikį, operatoriai – pateikti reikalingą informaciją, o vadai ją panaudoti“, – apibendrina žvalgas.

Fiksuoto sparno orlaivio pilotas, prieš atvykdamas į *Threod Systems* dronų EOS C VTOL trijų savaičių kursą Estijoje, dronais domėjosi ribotai. Tačiau mokymuose susipažino su THREOD ir susidomėjo fiksuoto sparno orlaivių galimybėmis. Po kurso norėjo šią sritį pažinti plačiau, todėl pats surinko FPV droną ir juo skraidė. Anot kario, tai buvo įdomi patirtis, bet būtent FPV dronas padėjo surasti tikrąjį pašaukimą – fiksuoto sparno orlaivius. Karys prisimena 2022 m. vykusią visuomenininko Andriaus Tapino organizuotą lėšų rinkimo akciją Ukrainai, kai buvo nuspręsta pirkti *Threod Systems* dronų EOS C VTOL. Šešiems nupirktiems dronams lietuviai suteikė Magylos vardą, senovės lietuvių mirties deivės garbei. Dronai buvo pavadinti nuo „Magyla-1“ iki „Magyla-6“. Žvalgas sako, jų komanda savo dronui vardo kol kas nesuteikė. Tačiau jei nuspręstų tai padaryti, greičiausiai pavadintų Morta.

SAVANORIŠKOS KARO TARNYBOS BŪDAI

Tarnyba savanoriška, būdai skirtingi:
kuo skiriasi savanoriškos nenuolatinės tarnybos kariai ir šauktiniai savanoriai?

Populiarėja savanoriška nenuolatinė karo tarnyba (SNKT), o atlikti ją galima nebūtinai Krašto apsaugos savanorių pajėgose (KASP).

Lietuvos kariuomenėje tarnaujantys savanoriai – tiek Savanorių pajėgose, tiek Pirmojoje divizijoje – visi yra SNKT kariai. Kokie šių tarnybų skirtumai ir panašumai?

Tas pats savanoriškumas, bet ne ta pati tarnyba. Savanoriškumas dar nereiškia, kad visais atvejais tai bus savanoriška nenuolatinė karo tarnyba. Pavyzdžiui, pradinę privalomąją karo tarnybą (PPKT) savo noru pasirenkantys jaunuoliai, nors yra vadinami savanoriais, tačiau nėra SNKT kariai.

Privalomoji tarnyba KASP

Pilietiški jaunuoliai gali savanoriškai pasirinkti devynių mėnesių privalomąją pradinę karo tarnybą. Šiuo atveju ji yra nuolatinė: karys visą šaukimo laiką tarnauja dalinyje, savo kasdienybę nepertraukiamai siedamas su Lietuvos kariuomene. Tačiau nuo šių metų atsirado šaukimas, leidžiantis kariui, taip pat ir atliekančiam PPKT, tarnauti KASP, tik tokiu atveju ši tarnyba truks trejus metus. Ši 90–120 dienų PPKT programa vykdoma Krašto apsaugos savanorių pajėgose ir Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke. Tokia tarnyba nėra tapati SNKT.

KASP rinktinėse privalomąją pradinę karo tarnybą gali atlikti aukštųjų mokyklų ir kolegijų studentai, taip pat buvę studentai, anksčiau įtraukti į karo prievolininkų sąrašus. Šis tarnybos būdas taikomas ir asmenims, kuriems įprasto pobūdžio tarnyba, nutraukiant civilinius įsipareigojimus, sukeltų didelę žalą.

Karo prievolininkų, kurie norėtų privalomąją pradinę tarnybą atlikti KASP, prašymus nagrinėja atrankos komisija. Ji, įvertinusi gyvenimo aplinkybes ir pateiktus argumentus, sprendžia, ar pilietis karo tarnybą gali atlikti Krašto apsaugos savanorių pajėgose. Šią tarnybos formą KASP ir Karo prievolės ir komplektavimo tarnyba taip pat gali pasiūlyti prievolininkams, kurie dėl svarbių priežasčių prašo atidėti įprastą devynių mėnesių privalomąją karo tarnybą.

Perspektyviausias tarnybos modelis – KASP

Lietuvos kariuomenės vadas gen. Raimundas Vaikšnoras savo socialinės medijos paskyroje rašo:

„Greta jau įprastų atsiranda papildomos tarnybos formos Lietuvos kariuomenėje. Kartu su 9 mėnesių privalomąja pradine karo tarnyba sukūrėme ir plečiame papildomas tarnybos formas, kurios sudarys sąlygas karinį parengimą įgyti daugiau žmonių, atsižvelgiant į jų turimą profesiją, studijas, darbą ar sveikatos apribojimus. Privalomąją tarnybą galima atlikti Krašto apsaugos savanorių pajėgose savaitgaliais per 3 metus. Šį modelį matau kaip vieną perspektyviausių. Beje, jis yra naudojamas Lietuvos kariuomenėje jau daug metų. Taip sumažintume infrastruktūros poreikį, jaunuoliai galėtų įprastai mokytis ar dirbti savaitės dienomis, o savaitgaliais atlikti karinę tarnybą. Per papildomas tarnybos formas parengiame apie 1 000 karių per metus. Panaikinę ribinių skaičių KASP kariams apribojimus, šį kiekį galėtume padidinti mažiausiai dvigubai.“

Anot Lietuvos kariuomenės Karo prievolės ir komplektavimo tarnybos, PPKT Savanorių pajėgų rinktinėse gali atlikti studentai ir kiti į karo prievolininkų sąrašus įtraukti jaunuoliai, kurie dėl įvairių gyvenimo aplinkybių negali atlikti įprastos devynių mėnesių trukmės privalomosios karo tarnybos.

NUKELTA Į 48 PSL.

ATKELTA IŠ 47 PSL.

KASP tarnyba dažniausiai organizuojama savaitgaliais, per metus gali trukti apie 30–50 parų. Už tarnybos dienas kariams mokamas atlyginimas, jie aprūpinami tarnybai reikalinga įranga ir turi socialines garantijas. KASP modelio esmė tokia: šiose pajėgose tarnauja civiliai, kurie periodiškai tampa kariais ir rengiasi ginti SAVO kraštą.

SNKT nėra KASP sinonimas

SNKT yra platesnė sąvoka negu KASP. Tarnyba Krašto apsaugos savanorių pajėgose yra vienas iš būdų tarnauti savanoriškai. KASP savanoris – tai karys, rengiamas teritorinei krašto gynybai. Krašto apsaugos savanorių pajėgos yra populiariausias savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos modelis. SNKT leidžia kario veiklą derinti su darbu, studijomis, šeima. Vienoda tvarka taikoma tiek KASP kariams savanoriams, tiek Pirmojoje divizijoje tarnaujantiems savanoriams, kurie yra SNKT kariai. Ir KASP karys savanoris, ir divizijoje savanoriškai tarnaujantis karys gyvena civilinį gyvenimą, bet periodiškai atvyksta į pratybas ar mokymus, kuriuose rengiasi ginti savo kraštą.

KASP išskirtinumas – teritorinis principas. Pajėgos glaudžiai susijusios su rajonais ir vietos bendruomenėmis, o kariai rengiami veikti jiems gerai pažįstamoje aplinkoje. KASP kariai mokomi vykdyti teritorinės gynybos užduotis ir prisidėti prie Lietuvos gynybos savo teritorijoje.

2026 m. pradžioje Lietuvos kariuomenės Pirmojoje divizijoje prisiekė pirmi savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai. Jie tarnybą tęsia nenuolatiniu būdu – yra periodiškai kviečiami pagal poreikį. Kariai privalo reguliariai dalyvauti pratybose ir mokymuose, atnaujinti gebėjimus ir žinias, o prireikus būti pasirengę prisijungti prie Pirmosios divizijos.

Pirmojoje divizijoje savanoriai tampa reguliariosios kariuomenės dalimi

SNKT jau daugelį metų yra populiari tarnybos forma, kurios galimybės šiuo metu yra plečiamos, o viena naujausių – tarnyba Pirmojoje divizijoje. 2025 m. pabaigoje atsirado nauja galimybė – savanorišką nenuolatinę karo tarnybą atlikti Lietuvos kariuomenės Pirmojoje divizijoje. 2026 m. sausį Rukloje prisiekė pirmieji SNKT kariai.

Iš pirmo žvilgsnio skirtumas tarp KASP ir divizijos gali atrodyti nedidelis: žmogus ir toliau gyvena civilinį gyvenimą, į tarnybą atvyksta periodiškai ir gauna atlygį už tarnybos dienas. Tačiau aplinka kitokia.

Pirmosios divizijos SNKT karys integruojamas į reguliariosios kariuomenės vienetą. Tampa jo dalimi ir tarnauja su profesinės karo tarnybos kariais. Tarnyboje naudojama to padalinio ginkluotė, technika ir įranga, o karys rengiamas vykdyti jo daliniui ir pareigybei priskirtas užduotis.

Pirmosios divizijos SNKT kariams tarnybos dienos, kaip ir KASP, yra planuojamos iš anksto. Divizijoje dažniausiai tai būna ketvirtadieniai, penktadieniai ir šeštadieniai, o KASP – šeštadieniai, sekmadieniai. Taigi KASP savanorį galima apibūdinti kaip teritorinės gynybos karį, o Pirmosios divizijos SNKT karys – tai priskirtame reguliariosios kariuomenės vienete periodiškai tarnaujantis karys.

Į savanorišką nenuolatinę karo tarnybą atėjusio žmogaus civilinė profesinė patirtis taip pat gali tapti svarbi. SNKT koncepcija numato galimybę panaudoti civilines žinias ir kompetencijas – nuo IT ir inžinerijos iki logistikos, medicinos, ryšių.

Šiuo metu tokio pobūdžio tarnyba galima einant tam tikras pareigas ne tik Lietuvos kariuomenės Pirmosios divizijos štabe, bet ir kai kuriuose kituose kariuomenės vienetuose: Inžinerijos pulke, Karo medicinos tarnyboje, Ryšių ir informacinių sistemų batalione.

KASP karys savanoris ir divizijoje savanoriškai tarnaujantis karys gyvena civilinį gyvenimą, bet periodiškai atvyksta į kovinio rengimo pratybas ar mokymus.

Nenuolatinis pobūdis yra viena svarbiausių SNKT ypatybių. Į šią tarnybą priimami 18–60 metų Lietuvos piliečiai, tarnybos dienos planuojamos taip, kad karys galėtų išlaikyti civilinį gyvenimą, studijuoti, rūpintis šeima, turėti verslą. Neturintiems pagrindinio karinio parengimo numatomas trijų savaičių bazinis įgūdžių kursas. Vėliau tarnybai skiriama 30–50 dienų kasmet trejus metus iš eilės.

Kas yra savanoriškai tarnaujantis šauktinis

Žmogus gali pats pareikšti norą atlikti privalomąją pradinę karo tarnybą. Tačiau dėl šio pasirinkimo jis netampa KASP ar kitos SNKT kariu savanoriu. Savo noru į privalomąją tarnybą atėjęs žmogus yra savanoris tik ta prasme, kad pats ją pasirinko.

Privalomoji pradinė karo tarnyba yra nuolatinė: karys tam tikrą laikotarpį tarnauja kariuomenės dalinyje, mokosi, gyvena pagal tarnybos režimą ir vykdo tai, kas numatyta kovinio rengimo planuose. Savanoriškumas šiuo atveju apibūdina tik patekimo į tarnybą būdą, o ne pačią tarnybą.

Kas sieja karo tarnybos savanorius

Visus savanoriškai karo tarnybą pasirinkusius žmones sieja vienas dalykas – noras prisidėti prie valstybės gynybos.

SNKT atveju tai ypač akivaizdu. Tarnyba sukurta tiems, kurie nori įgyti karinį parengimą ir vietą gynybos sistemoje, tačiau dėl darbo, studijų, šeimos, kitų priežasčių negali atsidėti vien kariuomenei. Žmogus į tarnybą atvyksta periodiškai ir čia tampa piliečiu kario uniforma. Jis pašauktas nustatytam laikui ir yra visavertis karinio vieneto karys, vykdantis jam patikėtas užduotis.

Tiek KASP, tiek Pirmosios divizijos SNKT kariai gauna atlygį už tarnybos dienas, yra aprūpinami uniforma, ekipuote, kitomis tarnybai reikalingomis priemonėmis.

Kodėl apskritai reikia kelių savanoriškos tarnybos modelių? Todėl, kad skiriasi žmonių motyvacija, įvairūs ir kariuomenės poreikiai. Vienas nori tarnauti savo regione ir prisidėti prie teritorinės gynybos, kitą labiau domina tarnyba reguliariosios kariuomenės dalinyje, karinės technikos įvairovė ar galimybė pritaikyti savo profesiją. Trečias nori kuo greičiau įgyti pagrindinį karinį parengimą ir gali kariuomenei be pertrūkio skirti devynis mėnesius.

Todėl kariuomenė kuria ne vieną universalų tarnybos modelį, o skirtingas galimybes, leidžiančias į valstybės gynybą įtraukti įvairių gebėjimų, galimybių, amžiaus, profesijų žmones.

Šį tikslą rodo ir kariuomenės planai. Krašto apsaugos sistemos 2026–2028 m. strateginiame veiklos plane numatyta, kad karių savanorių ir kitų savanoriškos nenuolatinės tarnybos karių skaičius turėtų didėti po šimtą kas metus: 2026 m. jų planuojama turėti 6 150, 2027 m. – 6 250, 2028 m. – 6 350.

Svarbiausia ne pavadinimas, o vaidmuo

Lietuvos kariuomenėje žodis „savanoris“ gali reikšti kelias tarnybos formas.

- **KASP karys savanoris – nenuolatinės tarnybos karys, pirmiausia rengiamas teritorinei gynybai.**
- **Pirmosios divizijos SNKT karys – nenuolatiniu būdu tarnaujantis karys, integruotas į reguliariosios kariuomenės vienetą.**
- **Savanoriškai PPKT pasirinkęs karys – pats tarnauti nusprendęs jaunuolis, kurio tarnyba yra nuolatinė.**
- **Lietuvos kariuomenės savanorio tarnyba nebėra tik Savanorių pajėgose. Yra keli būdai prisidėti prie valstybės gynybos, žmogus gali pasirinkti geriausiai atitinkantį jo galimybes ir kariuomenės poreikius.**

Gr. Michailo Lysenko, srž. Irmos Kriščiūnienės, gr. Viliaus Džiavečkos nuotraukos

KASP kariai – tiltas į Lietuvą užsienyje augančiam jaunimui

Lazdijuose vykusioje Lietuvos išeivijos vaikų vasaros stovykloje „Lietuviško kodo beieškant“ šiemet netrūko ne tik lietuviškų dainų, pokalbių ir bendrystės, bet ir karinės tematikos. Į Miuncheno lituanistinės mokyklos organizuojamą stovyklą atvyko Dainavos rinktinės kariai. Susitikimas jaunuoliams tapo galimybe iš arčiau pažinti Lietuvos kariuomenę, o kartu – geriau suprasti, ką reiškia būti Lietuvos piliečiu gyvenant už jos ribų.

Daliai stovyklautojų artimiausiais metais teks priimti svarbius sprendimus dėl tolesnio mokymosi, profesinio kelio, pilietinių pareigų.
Todėl tikime, kad susitikimas su Lietuvos kariais buvo ypač prasmingas. Šių metų stovykloje dalyvauja ir 15–17 metų jaunuoliai – tokio amžiaus, kai vis dažniau pradedama galvoti apie studijas, profesiją, savo vietą visuomenėje. Pokalbiai su kariais tapo galimybe apie tarnybą, pilietines pareigas, valstybės gynybą išgirsti tiesiai iš žmonių, kurie tuo gyvena.

Kristina Kandratavičiūtė
Vokietijos lietuvių bendruomenės valdybos narė

„O kaip atrodo kario kuprinė?“, „Ką galima veikti KASP?“, „Kaip vyksta tarnyba?“ – tokių ir panašių klausimų kariai sulaukė iš jaunųjų stovyklautojų.

Kariai pristatė Krašto apsaugos savanorių pajėgų veiklą, uždavinius, vietą Lietuvos gynybos sistemoje. Jaunuoliai sužinojo apie kario profesiją, tarnybos Lietuvos kariuomenėje galimybes, savanorišką tarnybą KASP, privalomąją pradinę karo tarnybą.

Šįkart vien pasakojimo neužteko. Kariai atsivežė tarnyboje naudojamos ekipuotės, ryšio priemonių, kuprinių, maskuotės, parodė karinės technikos, tarnybinių automobilių. Stovyklautojai visa tai galėjo ne tik apžiūrėti, bet ir išbandyti dalį veiklų.

Tokie susitikimai jaunimui leidžia kariuomenę pamatyti iš arčiau, ne kaip tolimą instituciją, apie kurią skaitoma vadovėliuose, o kaip žmones, kurie kasdien mokosi veikti kartu, prisiima atsakomybę ir tarnauja savo valstybei.

Kai mokomasi ne klasėje

Vakare laukė išbandymas – naktinis žygis. Tamsa, nepažįstama aplinka, būtinybė pasitikėti šalia esančiu žmogumi tapo puikia galimybe praktiškai patirti, kaip orientuojamasi vietovėje, judama tamsoje, maskuojamasi, kokie yra komandinio darbo ir lyderystės principai.

Tokios veiklos svarbios ne vien kaip išbandymas. Jaunuoliai patiria, koks svarbus kiekvienas komandos narys, kaip užduoties sėkmė priklauso nuo gebėjimo klausytis, pasitikėti, prisiimti atsakomybę. Tai įgūdžiai, kurie praverčia ne tik kariuomenėje.

Lietuva ten, kur auga jos vaikai

Išeivijos vaikų stovykla „Lietuviško kodo beieškant“ suburia Lietuvoje ir Vokietijoje gyvenančius lietuvių vaikus bei jaunimą. Jos tikslas – stiprinti lietuvišką tapatybę, puoselėti kalbą, ugdyti pilietiškumą, atsakomybę, bendruomeniškumą.

Vaikai į stovyklą atsiveža skirtingą patirtį. Vieni Lietuvoje gyvena kasdien, kiti su ja susitinka per šeimą, kalbą, tradicijas, vasaros stovyklas. Todėl tokia savaitė daugiau nei poilsis – tai galimybė iš naujo atrasti ryšį su Lietuva.

Svarbus ir susitikimas su Krašto apsaugos savanorių pajėgomis. Jaunam žmogui, augančiam Vokietijoje, tai galimybė suprasti, kad pilietiškumas nėra vien gyvenamoji vieta ar Lietuvos istorijos žinios. Tai ir santykis su valstybe, atsakomybė už jos ateitį, supratimas, kad šalies saugumas yra bendras visuomenės reikalas.

Tarnystė, kuri nesibaigia ties Lietuvos siena

Lietuvos kariuomenės ryšys su visuomene neapsiriboja Lietuvos teritorija. Užsienyje gyvenantys lietuviai taip pat yra Lietuvos visuomenės dalis. Ryšio su jais stiprinimas – tai investicija į bendrą tapatybę ir pilietiškumą.

Karių susitikimas su stovyklautojais parodė, kad apie valstybės gynybą galima kalbėti ne tik pamokose. Kartais daug daugiau pasako bendra veikla, išbandymas, pokalbis, galimybė palaikyti rankose kario ekipuotę.

Jaunimas pamatė kariuomenę ne tik kaip valstybės gynybos instituciją, bet ir kaip žmones, kurie dalijasi patirtimi, atsako į klausimus, skatina domėtis Lietuva.

Dainavos rinktinės kariams šis susitikimas buvo dar vienas priminimas, kad Lietuvos ryšys su savo žmonėmis tęsiasi gerokai už valstybės sienų.

Karių susitikimas su stovyklautojais parodė, kad apie gynybą galima kalbėti ne tik pamokose. Kartais daug daugiau pasako bendra veikla, išbandymas, pokalbis, galimybė palaikyti rankose kario ekipuotę.

NUKELTA Į 52 PSL.

ATKELTA IŠ 51 PSL.

Išeivijos vaikų stovykla „Lietuviško kodo beieškant“ suburia Lietuvoje ir Vokietijoje gyvenančius lietuvių vaikus bei jaunimą. Jos tikslas – stiprinti lietuvišką tapatybę, puoselėti kalbą, ugdyti pilietiškumą, atsakomybę, bendruomeniškumą.

Dainavos rinktinės nuotraukos

